

HE 205/2020 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annettua lakia (508/2020).

Esityksen mukaan yritysten määräaikaisen kustannustuen myöntämistä voitaisiin laissa mainitun edellytyksin jatkaa Suomessa toimiville yrityksille COVID-19 -pandemian aiheuttaman liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi. Valtiokonttori jatkaisi kustannustuen myöntävänä viranomaisena. Lain tavoitteena on yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen COVID-19 -pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa sekä konkurssiin ajautuvien yritysten määrän vähentäminen järjestämällä yrityksille lisäaikaa toiminnan ja kustannusten sopeuttamiseen COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyttyä ja tartunta-aaltojen palattua.

Laissa tarkennettaisiin kustannustuen myöntämisen ja kohdentamisen kriteerejä, tuettaviksi hyväksyttäviä kuluja sekä tukikautta ja liikevaihdon vertailukautta koskevia säännöksiä. Lisäksi COVID-19 -pandemiaan liittyvien tukien yhteensovittamista koskevasta säännöksestä ehdotetaan luovuttavan. Kustannustukea myönnettäessä otetaan kuitenkin myös jatkossa huomioon, ettei Euroopan komission hyväksymän puitetukiohjelman nojalla myönnettyjen tukien yritys-kohtainen yläraja ylity. Lain mukainen kustannustuen hakukausi alkaisi joulukuussa lain voimaantulon jälkeen, ja päättyisi 26 päivänä helmikuuta 2021.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 seitsemänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.12.2020. Samalla lain voimassaoloaikaa jatkettaisiin 30.6.2021 saakka.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta.....	3
2 Valmistelu.....	4
3 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3.1 COVID-19 -pandemian vaikutus yritystoiminnalle ja työllisyyteen.....	4
3.2 Finnveran, ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot	5
3.2.1 Finnveran takaukset	5
3.2.2 ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot	6
3.3 Kustannustuki.....	6
3.4 Teollisuussijoitus Oy:n rahoitusohjelma.....	7
3.5 Työmarkkinajärjestöjen työllisyyspaketti 18.3.2020	7
3.6 Työeläkemaksujen väliaikainen alentaminen.....	8
3.7 Laki konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	8
3.8 Laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta	8
3.9 Verojen maksujärjestelyihin tehdyt väliaikaiset muutokset.....	8
3.10 Maksuperusteasetuksen väliaikainen muutos.....	9
3.11 Ravitsemusalan erityistuki	9
3.12 Yksinyrittäjien tuki	9
3.13 Nykytilan arviointi	9
4 Tavoitteet	10
5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
5.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
5.1.1 Kustannustuen laskennassa käytetty malli	10
5.1.2 Esitettävä malli.....	10
5.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
5.2.1 Vaikutukset yrityksille ja työllisyydelle.....	11
5.2.2 Vaikutukset valtiontaloudelle.....	11
5.2.3 Vaikutukset viranomaisille.....	12
6 Lausuntopalaute.....	12
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	13
8 Lakia alemman asteinen sääntely	20
9 Voimaantulo	20
10 Suhde muihin esityksiin.....	20
10.1 Suhde talousarvioesitykseen	20
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	20
LAKIEHDOTUS	24
Laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta	24
LIITE	28
RINNAKKAISTEKSTI.....	28
Laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta	28

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Kustannustuen ensimmäinen haku oli avoinna hakemuksille 31.8.2020 saakka. Hallitus linjasi neuvottelussaan 29.9.2020, että yrityksille tulisi avata uudelleen mahdollisuus hakea toimialasta riippumatonta kustannustukea, sillä COVID-19 -pandemian aiheuttama tilanne on edelleen syksyllä 2020 vaikea useille toimialoille. Kustannustuen jatkaminen mahdollistui Euroopan komission jatkettua 13.10.2020 antamallaan tiedonannolla (C(2020)7127 lopullinen) tilapäisten COVID-19 -pandemian takia joustavoitettujen valtiontukisääntöjen voimassaoloa 30.6.2021 saakka.

Kustannustuki on tarkoitettu yrityksille, joiden liikevaihto on pudonnut merkittävästi COVID-19 -pandemian vuoksi ja joilla on siitä johtuvia vaikeasti sopeutettavia tukikauteen kohdistuvia palkka- ja muita kuluja. Hallituksen linjauksen mukaan tuen tarve ja määrä arvioidaan epidemian ja sen torjumisen aiheuttaman liikevaihdon menetyksen perusteella.

Kustannustukea haetaan sähköisesti Valtiokonttorista. Kustannustukea voi hakea, vaikka yritys olisi jo saanut muita suoria COVID-19 -pandemian seurauksia lieventämään tarkoitettuja tukia. Kustannustuen enimmäismääränä olisi tukikaudelta 500 000 euroa yritystä kohden, ottaen kuitenkin huomioon, ettei Euroopan komission hyväksymän puitetukiohjelman (SA.56995(2020/N) nojalla myönnettyjen yhteenlaskettujen tukien yritysکوhtainen yläraja ylity. Puiteohjelman mukaisesti yritysکوhtaista ylärajaa laskettaessa otetaan huomioon kaikki yksittäisen yrityksen ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yritysten saamat tuet, jotka on myönnetty edellä mainitun Euroopan komission päätöksen nojalla. Yrityksen määritelmään, ja siten kustannustuen piiriin kuuluisivat myös liiketoimintaa harjoittavat säätiöt ja yhdistykset kuten ensimmäisessä vaiheessa. Kustannustukea eivät voi saada yritykset, jotka ovat olleet EU:n valtiontukisääntelyn tarkoittamissa taloudellisissa vaikeuksissa 31.12.2019, jotka ovat laiminlyöneet verovelvoitteensa tai jotka ovat konkurssissa.

Kustannustukea on voitu hakemuksesta myöntää myös Ahvenanmaalla toimiville yrityksille. Elinkeinotoiminta ja siihen liittyvät tuet kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 § 22 kohdan nojalla maakunnan lainsäädäntövaltaan. Kustannustukea koskevaa lakia säädetäessä koko valtakunnassa, mukaan lukien Ahvenanmaalla, vallitsivat valtioneuvoston ja tasavallan presidentin yhteistoiminnassa 16.3.2020 toteamat poikkeusolot. Poikkeusolot eivät tätä esitystä valmistellessa ole voimassa, mutta COVID-19 -pandemian vaikutukset yritystoimintaan ovat kaikilla alueilla vakavat. Esityksessä ehdotetaan kustannustuen soveltamista jatkossakin Ahvenanmaalla toimiviin yrityksiin.

Yritysten määräaikaisen kustannustuen toista hakua valmisteltaessa ei ole ollut käytettävissä tietoja ensimmäisen hakukierroksen aikana 7.7.2020 – 31.8.2020 myönnettyjen tukien vaikutavuudesta. Tiedossa ei siten ole sitä, missä määrin yritykset ovat selvinneet tuella pahimman yli tai miten tuki on mahdollistanut sopeuttamaan toimintaa muuttuvissa oloissa. Valtiokonttorin raportoitujen <https://www.valtiokonttori.fi/palvelu/yritysten-kustannustuki/> tietojen perusteella on voitu todeta, että kaikki potentiaaliset tuensaajat eivät ole hakeneet tukea, ja suurin syy hakemusten hylkäämiseen on ollut tuen alaraja 2000 euroa tai liikevaihdon minimiraja 20 000 euroa liikevaihdon vertailukaudella. Kolmas huomioon otettava tilanne liittyi siihen, että kaikkia kiinteitä kustannuksia ei ole pystytty ottamaan huomioon tukea määritettäessä.

Kustannustuen ensimmäisen hakukierroksen kokemukset huomioon ottaen muutoslain valmistelussa on seurattu yleisiä periaatteita, jotka olivat käytettävissä myös lain (508/2020) valmistelussa.

Valtion tuki ei saisi vääristää yritysten käyttäytymistä (Vihriälän työryhmä, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162224>), jolloin tuen ei tulisi perustua yrityksen myyntiin, joka tapahtuu sen jälkeen, kun yritys on saanut tiedon tuen mahdollisuudesta.

Tuen maksaminen pelkästään jo toiminnassa oleville yrityksille hidastaa talouden sopeutumista uuteen tilanteeseen (HGSE:n yritystukimuistio <https://www.helsinki.fi/covid19-report-fi/yritystuet-tyokaluna-koronakriisissa/>). Tuki tulisi kohdentaa siten, että se ei ylläpidä elinkeinorakennetta, joka ei enää ole sopiva COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin jälkeiseen aikaan. Kannustusta olisi siten suunnattava siten, että yritysten resurssit kohdentuvat tavalla, jolla olisi elinkelpoisuutta tässä tilanteessa ja tulevaisuudessa.

Kohdentamalla tuki nyt toisella hakukierroksella edelleen toiminnassa oleviin yrityksiin ja näiden vaikeasti sopeutettaviin kustannuksiin laajentamalla ja tarkentamalla korvattavien kulujen määrittelyä pyrittäisiin tukemaan erilaisissa tilanteissa olevia yrityksiä mukauttamaan toimintaansa myös tulevaisuutta ajatellen.

2 Valmistelu

Esitys on laadittu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hankeet> tunnuksella TEM118:00/2020.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 8.10.2020 ajalle 8.10.2020 – 31.12.2020 työryhmän valmistelemaan muutokset kustannustukea koskevaan lainsäädäntöön. Työryhmässä on työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi edustettuna valtiovarainministeriö ja Valtiokonttori. Työryhmän tehtävänä on selvittää ja valmistella yleisen määräaikaisen yritysten kustannustuen käyttöönoton edellyttämät muutokset kustannustukea koskevaan lakiin ja valtioneuvoston asetukseen. Säädösten muutostarpeiden arviointi ja mahdollisten muutosten valmistelu koskevat erityisesti kustannustuen myöntämisen ja kohdentamisen kriteereitä, tuettaviksi hyväksyttäviä kustannuksia sekä tukikautta ja liikevaihdon vertailukautta. Työryhmä laatii ehdotuksensa hallituksen esitysluonnoksen ja valtioneuvoston asetusluonnoksen muotoon. Asian kiireellisestä aikataulusta johdun esitysehdotusta ei ehditty tarkastaa oikeusministeriön laintarkastuksessa.

Esityksen kiireellisyyden vuoksi asiassa oli tarpeen poiketa kuulemista säädösvalmistelussa koskevista ohjeista. Kuuleminen järjestettiin 16.10.2020 – 21.10.2020 oikeusministeriön ylläpitämän lausuntopalvelun (lausuntopalvelu.fi) kautta. Lisäksi valmistelun aikana on kuultu Ahvenanmaan maakuntaa, Valtiokonttoria ja Verohallintoa.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 COVID-19 -pandemian vaikutus yritystoiminnalle ja työllisyyteen

COVID-19 -pandemiaan liittyvien rajoitus- ja suositustoimenpiteiden ja kuluttajakäyttäytymisen muutoksen vaikutukset yritystoiminnalle ovat olleet merkittävät. COVID-19 -pandemian aiheuttaman tilanteen johdosta yrityksen liikevaihto on voinut vähentyä eräissä tapauksissa jopa yli 50 prosentilla, mikä uhkaa vakavasti yritysten maksukykyä. Yritysten on myynnin laskusta huolimatta huolehdittava jatkuvaluonteisista velvoitteistaan kuten kiinteistä kuluistaan, sisältäen esimerkiksi tilavuokrat, lvi- ja sähkömaksut, sekä henkilöstöön liittyvät kulut. Nämä kulut

eivät jouta myynnin vähentymisen suhteessa. Siten myynnin romahtaminen COVID-19 -pandemian seurauksena on omiaan lisäämään merkittäväällä tavalla riskiä yrityksen joutumisesta konkurssiin.

Keväällä 2020 työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi nopeasti. Yrityksille kohdistetuilla tukitoimilla on osaltaan onnistuttu toistaiseksi pitämään vireille pantujen konkurssien määrä edellisvuotta pienempänä. Suurin osa työttömien työnhakijoiden määrän kasvusta on tullut lomautuksista. Helmikuun lopussa kokoaikaisesti lomautettuja työttömiä työnhakijoita oli 18 800 ja huhtikuun lopussa jo 163 700. Toukokuun puolessa välissä kasvu kääntyi laskuun, ja lokakuun alussa kokoaikaisesti lomautettujen työttömien työnhakijoiden määrä oli alle 60 000 työ- ja elinkeinoministeriön rekisteriseurannan perusteella. Viime vuoteen verrattuna lomautettuja on edelleen moninkertaisesti, eikä kasvu hidastu enää samaan tahtiin kuin kesällä. Työ- ja elinkeinoministeriön 18.6.2020 julkaistun ennustelaskelman mukaan työttömien määrä laskisi vielä alkusyksyllä mutta lähtisi sitten uudelleen nousuun.

3.2 Finnveran, ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot

3.2.1 Finnveran takaukset

Yrityksellä tulee olla edellytykset kannattavaan liiketoimintaan, mutta COVID-19 -pandemiaan liittyvä talouden kehitys on aiheuttanut yritykselle tilapäisen rahoitusvajeen. Finnvera voi myöntää takauksen pankin yritykselle COVID-19 -pandemian aiheuttaman suhdannetilanteen edellyttämään rahoitukseen myöntämään lainaan. Finnveran takaus voi olla enimmillään 80 prosenttia pankkiluoton pääomasta. Finnvera on ottanut käyttöön tilanteen niin edellyttäessä pk-yritysten osalta enintään 90 prosentin enimmäistakauksen Euroopan komission COVID-19 -pandemiaan liittyvän tilapäisten valtiontukipuitteiden ja notifiikaation nojalla.

Finnveran rahoitus on vastikkeellista ja siihen kohdistuu takaisinmaksuvelvollisuus. Rahoitukseen voi sisältyä laskennallista valtiontukea. Rahoitus kohdentuu kaikille toimialoille lukuun ottamatta maa- ja metsätalouden alkutuotantoa ja rakennustoiminnan perustajaurakointia. Finnveran ns. nopeutetun hakemusten käsittely- ja päätöksenteko-prosessin enimmäismäärää on nostettu 150 000 eurosta alle miljoonan euron lainan takauspäätöksiin.

Valtion Finnveralle kotimaan rahoitukseen liittyvä luotto- ja takaustappiokorvausosuus päätettiin 23.4.2020 nostaa 50 prosentista 80 prosenttiin liittyen COVID-19 -pandemian vaikutuksiin ja riskinotto-kykyyn. Tämä mahdollisti myös sen, että Finnvera tarkisti pk-takausten hinnoitteluaan ja alensi takausten hintoja. Finnveran valtuudet korotettiin 4,2 miljardista eurosta 12 miljardiin euroon 1.6.2020 alkaen. Lisärahoitus kohdentuu pääasiallisesti takauksiin, joiden tarkoituksena on helpottaa yritysten lainansaantia pankeista COVID-19 -pandemian aiheuttamassa tilanteessa. Finnvera avasi myös 14.9. haettavaksi koronakriisitarpeisiin Finnvera-lainan. Laina on tarkoitettu tilanteisiin, jossa pankki ei myönnä maksukykyiselle yritykselle lainaa edes Finnveran takaamana.

Finnvera myönsi lainoja ja takauksia 1.1.2020 – 11.10.2020 noin 1,3 miljardia euroa, joka on noin kaksinkertainen määrä edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Myöntäminen jakaantuu toimialoittain seuraavasti: teollisuus 45 %, liike-elämän palvelut 24 %, kauppa ja kuluttajapalvelut 17 %, matkailu 12 % ja maatalouselinkeinot 2 %. Kysyntä oli suurinta maaliskuun huhtikuussa 2020, ja on sen jälkeen tasaantunut kohti normaalia. Finnvera on varautunut kysynnän nousuun loppuvuodesta 2020.

3.2.2 ELY-keskusten ja Business Finlandin tukimuodot

Yritykset ovat voineet hakea taloudellista tukea Business Finlandilta ja ELY-keskuksilta suunnitellakseen ja toteuttaakseen kehittämistoimenpiteitä, jotka parantavat yrityksen mahdollisuuksia COVID-19 -pandemian aiheuttamassa häiriötilanteessa ja sen jälkeen. Tukea oli kahdenlaista: yhtäältä esiselvitysrahoitusta (enintään 10 000 euroa) ja toisaalta kehittämisrahoitusta (enintään 100 000 euroa). Rahoitus on niin kutsuttua de minimis- rahoitusta, jonka yhteenlaskettu enimmäismäärä yritystä kohti on 200 000 euroa kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana. Business Finland -tuki oli tarkoitettu 6 – 250 henkeä työllistäville muille yrityksille kuin yksityisille elinkeinonharjoittajille ja ELY-keskuksen rahoitus sitä pienemmille yrityksille pois lukien yksityisyritykset. Hallitus linjasi 13.5.2020 neuvottelussaan, että näiden häiriötukien haut suljetaan samassa yhteydessä, kun kustannustukea koskeva hallituksen esitys annetaan. Hakujen sulkemisen jälkeen Business Finland ja ELY-keskukset rahoittavat yrityksiä normaaleilla rahoitusinstrumenteillaan.

Rahoitus soveltui lähes kaikille toimialoille, joiden nykyinen liiketoiminta kärsii COVID-19 pandemian aiheuttamista markkina- ja tuotantoketjuhäiriöistä. ELY-keskuksen rahoitusta ei kuitenkaan ole voitu myöntää kalatalouteen, maatalouteen, metsätalouteen eikä myöskään maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen. Business Finlandin rahoitusta ei puolestaan ole voitu myöntää maatalouden alkutuotantoon eikä kalastuksen ja vesiviljelyn aloilla toimiville yrityksille. Rahoitus maksetaan syntyneitä toteutuneita kustannuksia vastaan. Rahoitusta ei voida käyttää menetetyn kassavirran kattamiseen, operatiivisiin palkkakuluihin, olemassa olevan toiminnan suoraviivaiseen toimeenpanoon tai operatiivisen tuotantotoimintaan eikä liiketoiminnan häiriöistä aiheutuvien tappioiden kattamiseen. Lisäksi verkkokaupan tekninen pysyttäminen ei ole mahdollista tuen turvin.

ELY-keskuksiin saapui korona-avustushakemuksia (31.3.2020 – 8.6.2020) yhteensä 33 112 kpl joissa haettiin avustusta yhteensä noin 1 miljardia euroa. Myönteisiä avustuspäätöksiä oli 16.10.2020 mennessä tehty yhteensä 22 434 kpl ja avustusta myönnetty yhteensä 331 miljoonaa euroa. Ainoastaan 13 hakemusta oli enää käsittelyssä. Käytettävissä olevasta 400 miljoonan euron määrärahasta jäänee käyttämättä hieman alle 70 miljoonaa euroa. Kielteisten päätösten osuus on 29 %. Myönnetystä avustuksesta on maksettu yrityksille 256,7 miljoonaa euroa.

Business Finlandiin vastaanotettiin 20.3.2020 – 9.6.2020 rahoitushakemuksia yhteensä 29 669 kpl, joissa haettiin tukea yhteensä 1,5 miljardilla euroa. Hyväksytyjä hakemuksia on 16.10.2020 mennessä yli 19 100 kpl ja hyväksytyt rahoitukset 1 017 miljoonaa euroa. Hylättyjen osuus käsitellyistä hakemuksista on ollut 30 %. Käsittelyssä olevia tai käsittelemättä olevia hakemuksia on 648 kpl. Hankkeille on maksettu noin 683 miljoonaa euroa. Business Finlandille on myönnetty myös 300 miljoonan euron valtuutus tutkimus-, kehitys- ja innovaatiolainoihin myönnettäväksi COVID-19 -pandemian aiheuttaman häiriötilanteen ratkaisemiseen. Rahoituspäätökset tehdään vuoden 2020 loppuun mennessä. Lokakuun alkuun 2020 mennessä häiriölainarahoitusta on haettu 142 kpl ja yhteensä 65 miljoonan euron edestä. Rahoitusta on myönnetty 19 miljoonaa euroa ja maksettu 2,9 miljoonaa euroa.

3.3 Kustannustuki

Kustannustukilain (508/2020) mukaan Suomessa toimiville yrityksille voidaan myöntää COVID-19 -pandemian aiheuttamien liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi määrärahaista valtiontukea. Valtiokonttori teki tukipäätökset pääasiassa yritysten hakemusten ja Verohallinnon yritysten liiketaloudellista asemaa koskevien tietojen perusteella. Kustannustukiasetuksessa (509/2020, 552/2020) on määritelty tukeen oikeutetut toimialat.

HE 205/2020 vp

Kustannustukea varten valtion IV lisätalousarviossa myönnettiin 300 miljoonaa euroa. Tuen arvioitua vähäisemmän kysynnän vuoksi määrärahaa on vähennetty yhteensä 30 miljoonalla hallituksen V lisätalousarvioesityksessä. Hakuaika oli 7.7.2020– 31.8.2020. Käsitellyssä oli 19.10.2020 enää 50 hakemusta.

Valtiokonttori on myöntänyt tukea 16.10.2020 mennessä 3605 yritykselle yhteensä noin 126 miljoonaa euroa. Hakemuksia on tullut yhteensä 12 875, mikä on lain valmisteluvaiheessa arvioitua huomattavasti vähemmän. Tukea hakeneista yrityksistä 28 % on saanut myönteisen päätöksen. Pienillä yrityksillä hylkäysten osuus on suurin, noin 76 %. Hylkäysten yleisin syy on maksettavan tukisumman jääminen alle 2000 euron. Hakemuksista suurin osa (84 %) on tullut pieniltä, alle 10 hlön yrityksiltä. 10-49 hlön yrityksiltä 12 %, 50-249 hlön yrityksiltä 3 %. Myönnetystä tuesta 62 % on kohdistunut pk-yrityksille (10– 249 hlöä), 21 % mikroyrityksille (alle 10 hlöä) ja 17 % suurille (250 ja enemmän henkilöä) yrityksille. Toimialoista suurimpia tuen saajia ovat olleet majoitus-, tukku- ja vähittäiskauppa, urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut, työllistämistoiminta sekä maaliikenne ja putkijohtokuljetus.

3.4 Teollisuussijoitus Oy:n rahoitusohjelma

Valtion pääomasijoitusyhtiö Suomen Teollisuussijoitus Oy (Tesi) sijoittaa 14.4.2020 käynnistetyssä vakautusohjelmassa koronaviruksen vuoksi äkillisiin ja tilapäisiin vaikeuksiin joutuneisiin keskisuuriin yrityksiin, joilla on edellytykset selvittää taloudellisista ongelmista lisärahoituksen avulla. Tesi rahoittaa ensisijaisesti yrityksiä, joilla on merkittävää työllisyysvaikutusta ja liikevaihtoa Suomessa. Ohjelman kohdeyritysten liikevaihto on vähintään 10 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja henkilöstömäärä Suomessa yli 50. Tesin sijoitukset ovat kokoluokaltaan 1– 10 miljoonaa euroa.

Sijoituksilla pyritään varmistamaan yritysten toiminnan jatkuvuus COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin yli. Tesi tekee sijoitukset markkinaehtoisesti ja rahoitukseen ei liity tukea. Vakautusohjelman rahoitus on oman pääoman ehtoista ja voi olla vaihtovelkakirjalaina tai osakesijoitus. Vakautusohjelman koko on yhteensä 150 miljoonaa euroa, jota on mahdollisuus tarvittaessa korottaa Tesin osoitetun toisen määrärahan avulla. Vakautusohjelmasta on hakenut rahoitusta 25.9.2020 mennessä 40 yritystä, hakemusten arvo on yhteensä 150 miljoonaa euroa. Sijoituspäätöksiä on tehty 10 kappaletta yhteensä 54 miljoonan euron arvosta. Ohjelman puitteissa on mahdollista rahoittaa noin 25– 50 yritystä riippuen rahoituksen kysynnästä, sijoituskelpoisuudesta ja rahoituksen ja ohjelman lopullisesta koosta.

Toimialakohtaisessa tarkastelussa eniten hakemuksia on tullut ja rahoitus on myönnetty teollisuuden alan yrityksille (hakemukset 12 kpl yhteensä 62 miljoonaa, joista tehty päätöksiä 4 kpl yhteensä 32 miljoonaa). Toisena tulee majoitus- ja ravitsemusala, jossa hakemuksia yhteensä 23 miljoonan euron arvosta kuudelta yritykseltä ja myönnetty rahoitusta kolmelle toimijalle yhteensä 13 miljoonaa euroa. Muiden toimialojen osalta Tesi on myöntänyt yksittäisille yrityksille 2– 5 miljoonaa euroa.

3.5 Työmarkkinajärjestöjen työllisyyspaketti 18.3.2020

Työmarkkinajärjestöjen 18.3.2020 sopima työllisyyspaketti on helpottanut työvoiman sopeuttamista COVID-19 -pandemiatilanteeseen. Sopimuksen pohjalta tehdyillä lakimuutoksilla on nopeutettu työntekijöiden lomauttamista 14 päivästä 5 päivään ja yhteistoimintalain mukaista neuvotteluaikaa on niin ikään lyhennetty 5 päivään, mikä pienentää yritysten työvoimakustannuksia lomauttamiseen kuluvalta ajalta. Muutosten myötä yhteistoimintalain soveltamispiiriin kuuluvassa yrityksessä lomauttamiseen kuluva aika on vähintään 15 päivää, joka koostuu neuvotteluesityksestä 5 päivää, yhteistoimintaneuvottelusta 5 päivää, ja lomautusilmoitusajasta 5

päivää. Tältä 15 päivän ajanjaksolta työnantajalla on palkanmaksuvelvollisuus. Samassa yhteydessä sallittiin määräaikaisten työntekijöiden lomauttaminen vastaavilla perusteilla kuin toistaiseksi voimassa olevien työntekijöiden lomauttaminen. Väliaikaisten lakien voimassaoloa jatkettiin vuoden 2020 loppuun.

3.6 Työeläkemaksujen väliaikainen alentaminen

Edeltävässä jaksossa 3.5 käsitellyn työmarkkinajärjestösopimuksen nojalla työnantajan työeläkemaksuja on alennettu väliaikaisesti 2,6 prosenttiyksiköllä vuonna 2020. Toisaalta työnantajamaksut nousevat vuosina 2022– 2025. Muutos tuli voimaan 1.5.2020 ja on voimassa kuluvan vuoden loppuun.

3.7 Laki konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lainmuutos tiukensi väliaikaisesti edellytyksiä velallisen asettamiselle konkurssiin velkojan hakemuksesta. Muutos edesauttaa osaltaan yritysten mahdollisuutta selvitä COVID-19 -pandemian aiheuttamasta tilanteesta. Velallista ei oleteta maksukyvyttömäksi sillä perusteella, että tämä ei ole viikon kuluessa velkojan maksukehotuksesta maksanut velkojan selvää ja eräänäntynyttä saatavaa. Konkurssiin asettaminen estyy silloin, kun yrityksen vaikeudet selvitä velvoitteistaan ovat tuoreita ja johtuvat siten oletettavasti COVID-19 -pandemiasta. Niin ikään konkurssiuhkaisen maksukehotuksen käyttö perinnässä estyy näissä tilanteissa. Laki tuli voimaan 1.5.2020 ja nykyinen laki on voimassa 31.10.2020 asti. Hallitus esittää jatkoa väliaikaiselle laille tammikuun 2021 loppuun asti (HE 164/2020 vp).

3.8 Laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Muutoslailla korvattiin ulosottokaaren (705/2007) säännökset, joissa säännellään ulosottomenettelyn keventämistä, rajoittamista tai täytäntöönpanon lykkäämistä koskevista edellytyksistä, jotta COVID-19 -pandemiasta aiheutuvat taloudelliset vaikeudet voitaisiin ottaa paremmin huomioon ulosottomenettelyssä. Ulosoton joutuisuusvaatimusta muutettiin niin, että muissa säännöksissä myönnettävät keventämiset ja rajoittamiset sekä mahdolliset täytäntöönpanon lykkäämiset otetaan joutuisuussäännöksessä huomioon. COVID-19 -pandemiassa väliaikainen kyvyttömyys vastata velvoitteista ei saisi johtaa myöskään välittömästi maksuhäiriömerkintään. Laki madaltaa ulosottokaaren helpotusten ja rajoitusten soveltamisen kynnyksiä. Ulosottomiehellä säilyy tapauskohtainen harkinta muuttaa tai rajata tämän lain perusteella annettuja lisäaikoja ja helpotuksia, jos olosuhteet sitä edellyttävät. Laki tuli voimaan 1.5.2020 ja nykyinen laki on voimassa 31.10.2020 asti. Hallitus esittää jatkoa väliaikaiselle laille huhtikuun 2021 loppuun asti (HE 157/2020 vp).

3.9 Verojen maksujärjestelyihin tehdyt väliaikaiset muutokset

Maksujärjestelyyn kuuluville eräänäntyneille veroille laskettavaa viivästyskorkoa alennettiin väliaikaisesti kolmella prosenttiyksiköllä seitsemästä prosentista neljään prosenttiin. Muutos koskee 1.3.2020 tai sen jälkeen eräänäntyneitä veroja. Samalla kun viivästyskorkoa alennettiin väliaikaisesti, Verohallinto helpotti omilla toimillaan maksujärjestelyn ehtoja. Nämä toimenpiteet liittyvät muun ohessa maksuohjelman maksuerien aikatauluun sekä mahdollisuuteen lisätä uusia veroja voimassa olevaan maksujärjestelyyn. Muutoslaki (294/2020) tuli voimaan 1.5.2020.

Huojennettu maksujärjestely laajennettiin koskemaan tammi-maaliskuussa 2020 eräänäntyneitä jo suoritettuja arvonlisäveroja. Lailla (484/2020) säädettiin, että Verohallinto maksaa nämä maksujärjestelyyn otetut verot verovelvolliselle ja verovelvollinen suorittaa ne maksuohjelman mu-

kaisesti Verohallinnolle. Lisäksi huojennettua maksujärjestelyä tarkistettiin siten, että veron palautuksia ei käytettäisi niiden kohteena olevan veron suorituksiksi. Lisäksi maksujärjestelyn kohteena olevalle verolle laskettavaa viivästyskorkoa alennettiin edelleen neljästä prosentista kolmeen prosenttiin.

3.10 Maksuperusteasetuksen väliaikainen muutos

Valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 5 §:n 1 momenttia julkisoikeudellisen suorituksen maksamiselle myönnettävästä korollisesta maksuajasta on muutettu väliaikaisesti 23.4.2020 (VM/2020/56). Muutoksen myötä viranomainen voi myöntää korotonta maksuaikaa kolme kuukautta, jos kyse on yli sadan euron suuruisesta julkisoikeudellisesta maksusta.

3.11 Ravitsemusalan erityistuki

Ravitsemisliiketoimintaa rajoitettiin voimakkaasti 4.4.2020– 31.5.2020 välisen ajan majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun lain väliaikaisella muutoksella (153/2020). Lain hyväksymisen yhteydessä eduskunta edellytti rajoitusten kohtuullista hyvittämistä ja rajoitusvelvoitteen vaikutusten lieventämistä muutoin. Ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemista ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä annetun lain (403/2020) perusteella yrityksille on maksettu 8.10.2020 mennessä noin 96 miljoonaa euroa. Rajoitusten hyvitystä suoritettiin noin 6300 yrityksille joukkomaksatuksena yhteensä noin 73 miljoonaa euroa. Yritysten, jotka eivät kuuluneet joukkomaksatuksen piiriin, oli mahdollista hakea hyvitystä elokuun 2020 loppuun mennessä. Lisäksi yritykset ovat voineet hakea uudelleentyöllistämisen tukea, jonka hakuaika päättyy lokakuun 2020 lopussa. Hakemukseen perustuvaa hyvitystä on 8.10.2020 mennessä maksettu 10,85 miljoonaa euroa ja uudelleentyöllistämisen tukea 11 miljoonaa euroa.

3.12 Yksinyrittäjien tuki

Kunnat myöntävät yksinyrittäjille 2000 euron avustuksen COVID-19 -pandemian aiheuttamasta tilanteesta selviämiseen. Tuen hakuaika oli 9.4.2020– 30.9.2020. Kaikki Suomen 310 kuntaa (ml. Ahvenanmaa) myöntävät tukea. Työ- ja elinkeinoministeriön korvaa myönnettyt yksinyrittäjätuet kunnille. Yksinyrittäjä voi käyttää 2 000 euron kerta-avustusta laskennallisiin, yritystoiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin, kuten yritystoimintaa varten hankittujen tilojen ja laitteiden kustannuksiin sekä kirjanpito- ja muihin toimistomenoihin. Edellytyksenä on, että yksinyrittäjän taloudellinen tilanne ja liikevaihto ovat heikentyneet koronavirusepidemian vuoksi 16.3.2020 jälkeen (myyntituotot/saatavat laskeneet vähintään 30 %) ja että yksinyrittäjällä katsotaan olevan edellytykset kannattavaan liiketoimintaan. Yrittäjä voi hakea rinnakkain laajennettua työttömyystukea. Tuki on vähämerkityksistä de minimis – asetuksen (Euroopan komission asetus 1407/2013) mukaista valtiontukea.

Työ ja elinkeinoministeriön 15.9.2020 seurantatietojen perusteella arvoituna tuesta ollaan myöntämässä n. 90 miljoonaa euroa ja yhteensä tukea tullaan myöntämään arviolta noin 95 miljoonaa euron edestä, joka on noin 38 % budjettiin varatusta rahoituksesta. Luvut perustuvat otantaan (ei-satunnaiseen).

3.13 Nykytilan arviointi

Syksyllä 2020 on todettu, että COVID-19 -pandemian ja sen aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien pitkittyessä, on yhä tarvetta kustannustuen kaltaiselle yleiselle ja määräaikaiselle tuelle, joka kohdistuu yritysten vaikeasti sopeutettavien kulujen korvaamiseen. Tukimuoto toimii osana yhteiskunnan muita toimenpiteitä, mutta mikään muista tukimuodoista ei mahdollista

vastaavaa tuen kohdistumista eniten COVID-19 -pandemiasta kärsiville toimialoille ja yrityksille.

COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyessä on todettu, että edellä mainitut tuet eivät riittävällä tavalla kohdistu kaikkein eniten koronasta kärsiviin yrityksiin ja sitä kautta myös koronasta kärsiville toimialoille. Business Finlandin ja ELY-keskusten koronatukien ongelmaksi havaittiin, ettei tukia voida riittävässä laajuudessa kohdentaa yritysten kiinteisiin kustannuksiin, koska tuet ovat luonteeltaan kehittämistukia ja kohdistuvat ensisijaisesti kehittämiskustannuksiin. Myös yritysten kustannustukea on nähty tarpeelliseksi muuttaa ensimmäisestä vaiheesta kertyneen kokemuksen perusteella.

4 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen COVID-19 -pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa sekä konkurssiin ajautuvien yritysten määrän vähentäminen järjestämällä yrityksille lisäaikaa toiminnan ja kustannusten sopeuttamiseen COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyttyä ja tartunta-aaltojen palattua. Tuen tarkoituksena on edistää Suomessa toimivien yritysten ja talouden nopeampaa elpymistä COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin päätyttyä turvaamalla yritystoiminnan jatkuvuutta, ylläpitämällä taloudellista tuotantokapasiteettia ja edistämällä työllisyystilanteen parempia näkymiä erityisesti kriisin päätyttyä. Samalla tuetaan muun muassa myös työllisyyttä. Esityksen avulla parannettaisiin yritysten mahdollisuuksia selviytyä yhä jatkuvasta kriisistä.

Esityksen tavoitteena on turvata yritysten maksuvalmiutta ja yritystoiminnan jatkuvuutta. Tuen on tarkoitus kohdistua COVID-19 -pandemiasta eniten kärsineisiin toimialoihin. Esityksen tavoitteena on tehdä kustannustukea koskevaan lakiin eräitä muutoksia, jotka ovat osoittautuneet tarpeellisiksi toimintamallin tarkennuttua ja ensimmäisen hakukierroksen päätyttyä. Tuen kohdentamisessa ja tukihakemusten käsittelyssä on otettu erityisesti huomioon tuen ensimmäisessä vaiheessa saatu palaute sekä toimijoiden kokemukset tuen toimivuudesta ja kohdentumisesta sääntelyssä määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti.

5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5.1 Keskeiset ehdotukset

5.1.1 Kustannustuen laskennassa käytetty malli

Esityksessä käytettävä kaava kustannustuen määrän laskemiseksi on sama kuin kustannustukilaissa vahvistettu. Kaavan määräytymisperusteita on muutettu vastaamaan uutta tukiaikaa ja korvattaviksi hyväksyttävien kulujen määritelmää on laajennettu.

5.1.2 Esitettävä malli

Esityksessä käytettävä laskentamalli on pääperiaatteiltaan sama kuin kustannustukilaissa vahvistettu. Kustannustuen laskennassa kiinteiden kustannusten sijaan käytettäisiin laajemmin määriteltyjä, joustamattomia liiketoiminnan kuluja ja menetyksiä (tukikauden muut kulut), jotka yritys osoittaa hakemuksessaan. Lisäksi huomioitaisiin palkkakulut tukikaudelta.

Kustannustukea voisivat hakea kaikki yritykset. Yritykset, joiden päätoimiala kuuluisi tukikauden ensimmäisenä päivänä toimialalle, jonka tukikauden liikevaihto vertailukauden liikevaihtoon verrattuna on vähintään 10 prosenttia pienempi, täyttäisivät kustannustuen myöntämisen ensimmäisen yleisen edellytyksen. Vertailussa käytettäisiin toimialan yritysten liikevaihdon

muutoksen mediaania, ja vertailukaudella tarkoitettaisiin tukikautta vastaavaa ajanjaksoa 2019. Toimialat nimettäisiin kustannustukilaissa säädetyin perustein valtioneuvoston asetuksessa, kuten ensimmäisellä hakukierroksella. Mikäli yrityksen toimialaa ei ole mainittu valtioneuvoston asetuksessa, yritykselle voitaisiin tästä huolimatta myöntää kustannustukea, jos yritys osoittaa erityisen painavia COVID-19 -pandemiaan liittyviä syitä liikevaihdon laskulle ja muut tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kustannustuen yhtenä ehtona olisi, että tukea hakevan yrityksen tukikauden kuukausikohtainen keskimääräinen liikevaihto oli 30 % pienempi kuin vertailukauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto. Kustannustukea ei maksettaisi tilanteessa, jossa tuen laskennallinen suuruus olisi alle 2 000 euroa tukikaudella.

Tavoitteena on, että tuki kohdistuu eniten COVID-19 -pandemian vuoksi liikevaihdon laskusta kärsineille yrityksille ja sellaisiin kuluihin, jotka eivät jousta liikevaihdon laskun mukana. Kustannustuessa huomioitavat keskimääräiset kuukausikohtaiset kulut rajoitetaan korkeintaan vertailukauden keskimääräiseen kuukausikohtaiseen liikevaihtoon. Kustannustuki kattaisi näistä kuluista enintään 70%. Yritykset, joiden kulut ylittävät liikevaihdon, eivät ole riippuvaisia liikevaihdosta kulujen rahoittamiseksi.

5.2 Pääasialliset vaikutukset

5.2.1 Vaikutukset yrityksille ja työllisyydelle

COVID-19 -pandemian leviämisen hidastamiseksi ja tartuntojen estämiseksi yhteiskunnassa tehdyt rajoitustoimet aiheuttavat suoraan ja välillisesti yrityksille negatiivisia taloudellisia vaikutuksia. On perusteltua, että näitä vaikutuksia pyrittäisiin lieventämään julkisista varoista annettavilla yritysilla.

Kustannustuen kohdentumista niihin yrityksiin, jotka ovat kärsineet eniten COVID-19 -pandemiasta, on esityksessä pyritty parantamaan perustuen ensimmäisen vaiheen kokemuksiin ja siitä saatuun tietoaimeistoon. Esityksessä ehdotetaan kustannustukeen muutoksia, joiden ansiosta se vastaisi paremmin eniten kärsineiden yritysten tarpeeseen. Tuen peruseriaatteet säilyisivät kuitenkin ennallaan.

Kustannustukeen ehdotetaan varattavaksi 550 miljoonaa euroa. Kustannustuen ensimmäisessä vaiheessa tukea myönnettiin 3600 yritykselle yhteensä 126 miljoonaa euroa. Tuki parantaa yritysten kannattavuutta tukisumman verran. Suora tuki voi myös parantaa yritysten luotonsaannin edellytyksiä. Tuki vähentää kannattavien yritysten poistumia. Vaikutusta kuitenkin pienentää se että, kannattavilla yrityksillä on myös muita mahdollisia rahoituslähteitä. Tuen työllisyysvaikutukset ovat seurausta yritysten poistumien vähenemisestä. Työllisyysvaikutukset voivat jäädä tuen kustannukseen nähden vähäisiksi. Tuesta noin 70 prosenttia kohdistuu yrityksiin, joiden liikevaihto on pienentynyt COVID-19 -pandemian seurauksena ja loput 30 prosenttia yrityksiin, joiden liikevaihto on laskenut muiden syiden seurauksena.

5.2.2 Vaikutukset valtiontaloudelle

Kustannustuen vaikutukset valtiontaloudelle riippuvat yritysten liikevaihdon muutoksista, toimialojen liikevaihdon muutoksista, yritysten kustannuksista ja hakemuksista. Kaikkiin näihin tuen kustannuksiin vaikuttaviin tekijöihin liittyy epävarmuutta. Tämän seurauksena vaikutukset valtiontaloudelle ovat vaikeasti arvioitavissa ja niihin liittyy merkittävää epävarmuutta. Vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan varattavaksi kustannustukea varten 550 miljoonan euron määräraha, jonka puitteissa tukea myönnetään. Todellinen kustannustuen

käyttö, voi poiketa merkittävästi sille varatusta määrärahasta. Kustannusta on pyritty arvioimaan pohjautuen yritysten vuonna 2020 heinäkuuhun mennessä tapahtuneisiin liikevaihdon muutoksiin, joita on käytetty pohjana arvioille yritysten liikevaihdon muutoksista elo-lokuussa. Arvion mukaan kustannustuen summa olisi noin 200 miljoonaa euroa, mutta lopullinen tukisumma voi poiketa tästä arviosta hyvin merkittävästi. Arviossa ei ole huomioitu toimialaehdon täyttämättömille yrityksille myönnettäviä tukia, jotka kustannustuen ensimmäisessä vaiheessa olivat 10% tuen kustannuksista. Jos kaikille toimialaehdon täyttämättömille yrityksille maksettaisiin tukea tuen arvioitu kokonaissumma kaksinkertaistuisi. Arviossa ei myöskään ole huomioitu, että kaikki yritykset eivät hae tukea, vaikka olisivat siihen oikeutettuja. Kustannustuen ensimmäisessä vaiheessa näiden yritysten osuus saattoi olla arviolta 50% tukeen oikeutetuista yrityksistä.

Vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan 410 miljoonan euron määrärahan budjetointia siirtomäärärahana momentille 32.40.43 (Yritysten kustannustuki). Momentilla on sen lisäksi käytössä kustannustuen ensimmäisestä hausta käyttämättä jäävä 140 miljoonan euron määräraha. Lisäksi ehdotetaan momentille 28.20.01 (Valtiokonttorin toimintameno) 4 miljoonan euron määrärahalisäystä tuen hallinnolliseen toimeenpanoon.

5.2.3 Vaikutukset viranomaisille

Valtiokonttorin toimeenpaneman yritysten kustannustuen hakemus-, päätöksenteko- ja maksatusmenettelyn vaikutus takaisinperintävaihe mukaan lukien on Valtiokonttorin henkilötöymäärään arviolta 50–90 henkilötöyvuotta tämän lain mukaisen kustannustuen hoitamiseksi (v.2020 ja 2021). Tietojärjestelmäkustannukset ja muut menot arvioidaan olevan vaiheen yksi menojen tasolla tai jonkin verran korkeammat (enintään noin 1,5 miljoonaa euroa), sillä vaiheeseen kaksi tehdään laista aiheutuvat tarvittavat mukautukset ja vaiheen kaksi tuotantokäytön arvioidaan olevan laajempaa kuin vaiheessa yksi. Asiasta ei voida esittää tarkempaa arviota, kun lain yksityiskohtien vaikutuksista ja tukihakemusten määrästä ei ole vielä käytettävissä tarkempia tietoja. Vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarviossa Valtiokonttorille ehdotetaan 4 milj. euron lisäystä. Valtiokonttorilta siirtyy kustannustukilaki 1:n rahoituksesta 3 milj. euroa tämän lain täytäntöönpanon rahoitukseen.

ELY-keskukset ja Business Finland myönsivät yrityksille kehittämisavustusta COVID-19 -pandemian aiheuttamaan liiketoiminnan häiriötilanteeseen ennen kustannustukilain voimaantuloa. ELY-keskusten ja Business Finlandin ns. koronatuken haut päättyivät 8.6.2020. ELY-keskusten yli 33 000 hakemuksesta oli käsittelemättä 13 ja Business Finlandin noin 29 700 hakemuksesta 648 oli käsittelyssä 16.10.2020. Hakujen sulkemisen jälkeen Business Finland ja ELY-keskukset jatkavat yritysten rahoitusta normaaleilla rahoitusinstrumenteilla.

6 Lausuntopalaute

Esityksen kiireellisyyden vuoksi asiassa oli tarpeen poiketa kuulemista säädösvalmistelussa koskevista ohjeista ja lausuntokierros järjestettiin lyhennettynä. Valmistelua on tehty yhteistyössä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin kanssa. Lisäksi valmistelun aikana on konsultoitu oikeusministeriön asiantuntijoita sekä kuultu Ahvenanmaan maakuntahallintoa.

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi 16.10.2020 www.lausuntopalvelu.fi sivustolla lausuntopyyntöön yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muutosehdotuksista. Lausuntopyyntö lähetettiin 32 tunnistetulle sidosryhmätaholle. Lausuntoaikaa oli 21.10.2020 saakka. Määräaikaan mennessä lausuntoja saapui 45 kappaletta.

Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: Business Finland, Elinkeinoelämän keskusliitto, Etna, Henkilöstöpalveluajien liitto, Kaupan liitto, Keskuskauppakamari, KULTA ry, Liikenne- ja viestintäministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Meriteollisuus ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto, Music Finland ry, Oikeusministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Palkansaajien tutkimuslaitos, Palveluajien työnantajat Palta ry, Palveluajien ammattiliitto PAM ry, Perheyritysten liitto ry, PN Turku Oy, SMAL, Sosiaali- ja terveysministeriö, SOSTE ry, Suomen Taksiliitto ry, Suomen tekstiili ja muoti, Suomen Yrittäjät, Tapahtumateollisuus ry, Teknologiateollisuus ry, Valtiokonttori, VATT, Vero, Ålands landskapsregering.

Lausuntopalvelussa voivat myös muut kuin jakelussa mainitut tahot jättää lausunnon. Pyydettyjen tahojen lisäksi lausuntoja vastaanotettiin määräaikaan mennessä seuraavilta tahoilta: Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Helsingin seudun kauppakamari, Kaupan liitto, KK-Production, Koneyrittäjät ry, Lapin kauppakamari, Lapin matkailuelinkeinon liitto ry, Linja-autoliitto ry, Metsäteollisuus ry, Nivala-Haapajärven seutu NIHAK ry, Ornamo ry, Pohjanmaan ELY-keskus, Pudasjärven kehitys Oy, Pääomasijoittajat ry, Suomen kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistys ry, Suomen kuntoutusyrittäjät ry, Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto FIFUR, Tasekirjailijat ry, Teknisen kaupan liitto ry, WMS-Tilit sekä muutama yksityishenkilö. Henkilöstöpalveluajien liitto, Palkansaajien tutkimuslaitos sekä VATT eivät vastanneet lausuntopyyntöön.

Hallituksen linjaus avata yritysten määräaikaisen kustannustuen toinen haku sai kannatusta. Kustannustuen haun toivottiin alkavan mahdollisimman pian, viimeistään joulukuussa 2020. Lausunnoissa kannatettiin kustannustuen kohdentamista sekä toimialan mukaan, että toimialariippumattomasti. Tärkeimpänä pidettiin yritysten ja niiden tilanteiden erilaisuuden huomioon ottamista. Mahdollisen harkinnanvaraisen soveltamisen edellytysten, kuten ”erityisen painavien COVID-19 -pandemiasta johtuvien syiden” esittämisen toivottiin olevan hakijalle mahdollisimman vaivatonta. Lausunnoissa esitettiin perusteita sille, että tukikausi määritettäisiin pitkäksi, koska eri alan yrityksiin COVID-19-vaikutukset osuvat eri aikoihin. Nämä huomiot on pyritty ottamaan huomioon määrittämällä tukikausi viiden kuukauden mittaiseksi. Samoin lausunnoissa ehdotettiin, että vertailukausi olisi tukikautta vastaava aika edellisenä vuonna. Esityksessä ehdotetaan siirtymistä tällaiseen malliin. Uusien yritysten vertailukaudelle esitettiin useita vaihtoehtoja. Esityksessä ei ehdoteta muutosta uusien yritysten vertailukauteen.

Lakiesityksessä on otettu huomioon lausunnoissa esitetyn mukaisesti liikevaihdon alarajan poisto, tuen piiriin kuuluvien kulujen määritelmän laajentaminen sekä yrityksen muiden COVID-19 -pandemian vaikutusten lieventämiseksi säädettyjen tukien ns. yhteensovittamisesta (myönnetyn tuen vähentäminen kustannustuen määrästä) luopuminen. Toimialakohtaisuus on yhä ehdotuksessa soveltamisen lähtökohta, mutta siitä poikkeamisen kriteereitä on ehdotuksessa selkeytetty. Vastaavasti tuen piiriin kuuluvien toimialojen nimeämiseen liittyvää edellytystä (liikevaihdon alenema vähintään 10 prosenttia) on esityksessä kehitetty siten, että liikevaihdon alenema lasketaan toimialan yritysten liikevaihtojen muutoksen mediaaniin perustuen, ei keskiarvon mukaisesti.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1. §. Soveltamisala. Pykälän *ensimmäistä momenttia* täsmennettäisiin kustannustukeen soveltuvan Euroopan komission päätöksen viittauksen osalta. Koska kyse on julkisista varoista taloudelliseen toimintaan myönnettävästä tuesta, siihen tulee soveltaa Euroopan unionin valtiontukisääntöjä. Kustannustukea koskeva laki koskee yrityksille COVID-19 -pandemian aiheuttamien liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävää määräaikaista valtion-

HE 205/2020 vp

tukea, jonka Euroopan komissio on 24.4.2020 antamallaan päätöksellä hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (komission päätös SA.56995(2020/N)). Komission päätös perustuu Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 107(3)(b) artiklaan sekä tilapäisten valtiontukipuitteiden 3.1 lukuun (komission tiedonanto 2020/C 91 I/01 muutoksineen).

Euroopan komissio on 13.10.2020 antamallaan tiedonannolla (C(2020)7127 lopullinen) jatkanut tilapäisten valtiontukipuitteiden voimassaoloa 30.6.2021 saakka. Suomi tulee lokakuun 2020 aikana ilmoittamaan komissiolle kansallisen puitetukiohjelman voimassaolon jatkosta, jota koskeva komission päätös saataneen marraskuun 2020 aikana.

Tilapäisten valtiontukipuitteiden ja komission päätöksen mukaan suorina avustuksina myönnettävät tuet ovat yhteensopivia SEUT 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan kanssa edellyttäen, että yksittäiselle yritykselle myönnettävä tuki ei ylitä 800 000 euron rajaa ja että tuki myönnetään sellaisen tukiohjelman perusteella, jolla on alustava budjetti. Euroopan komissio ei lokakuussa antamassaan tiedonannossa korottanut yksittäiselle yritykselle myönnettävän tuen enimmäismäärää. Näin ollen yrityksen kaikkien puitetukiohjelman mukaisten tukien enimmäismäärä ei saa ylittää 800 000 euroa puitetukiohjelman voimassaolon aikana. 800 000 euron enimmäismäärää laskettaessa otetaan huomioon kaikki yksittäisen yrityksen ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yritysten saamat tuet, jotka on myönnetty Euroopan komission hyväksymän puitetukiohjelman nojalla. Edellä mainitut Euroopan komission ehdot on huomioitu kustannustukilaisissa sekä ehdotetussa laissa, joten esityksen voidaan katsoa olevan linjassa Euroopan komission päätöksen kanssa. Kustannustukea koskevan lain mukaisesti kustannustukeen ja Valtiokonttorin toimintaan sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Kustannustukea myönnettäessä otetaan huomioon, ettei myönnettävä kustannustuki yksittäiselle yritykselle yhdessä muiden yritykselle tukiohjelman puitteissa jo myönnettyjen tukien kanssa ylitä 800 000 euroa. Tämän mahdollistamiseksi, kustannustukilain 7 §:n mukaisesti yritysten tulee hakemuksessaan toimittaa Valtiokonttorille tieto muun muassa tieto yritykselle myönnettyistä valtion tuista.

Edellä kuvatun Euroopan komission tilapäisen puitetukiohjelman tavoitteena on tukea yrityksiä, jotka kärsivät äkillisestä maksuvalmiuden heikentymisestä tai jopa sen täydellisestä puutteesta COVID-19 -pandemian vuoksi. Tukea voidaan myöntää suorina avustuksina, vero- ja sosiaaliturvamaksuetuuksina, takaisinmaksettavina ennakkoina, takauksina, lainoina ja pääomana. Puitetukiohjelman mukaisia tukitoimenpiteitä voidaan yhdistää vähämerkityksistä tukea koskevan de minimis -asetuksen (komission asetus 1407/2013) mukaisen tuen tai yleisen ryhmäpoikkeusasetusten (komission asetus 651/2014) mukaisen tuen kanssa edellyttäen, että mainittujen asetusten säännöksiä ja kasautumissääntöjä noudatetaan. Tuki, joka on myönnetty Euroopan komission hyväksymän tukiohjelman nojalla, voidaan yhdistää muihin valtiontukiin. Tukea myönnettäviä viranomaisia voivat olla valtion viranomaisten lisäksi myös kunnat.

Tukea ei saa myöntää yrityksille, jotka olivat vaikeuksissa jo 31.12.2019 eli ennen COVID-19 -pandemian puhkeamista.

1 §:n toiseen ja kolmanteen momenttiin tai niiden perusteluihin ei ehdotettaisi sisällöllisiä muutoksia.

2 §. Kustannustuen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälässä säädetään määräaikaisen kustannustuen yleisistä perusteista. Pykälän *ensimmäiseen momenttiin* tehtäisiin seuraavat muutokset:

Tukikauden pituus olisi viisi kuukautta ajanjaksolla 1.6.2020–31.10.2020. Tukikauteen siten luettaisiin myös tukikauden ensimmäinen päivä (1.6.2020) sekä viimeinen päivä (31.10.2020).

Kustannustuen tukikausi oli ensimmäisessä vaiheessa 1.4.2020 – 31.5.2020. Kustannustuen tukikautta pidennettäisiin aiemman hakuvaiheen kahdesta kuukaudesta viiteen kuukauteen. COVID-19 -pandemia on vaikuttanut yritysten liikevaihtoon ensimmäisen kustannustuen päättämisen jälkeen jatkuvasti. Kustannustuen tukiajan jatkaminen on perusteltua, koska myös COVID-19 -pandemia on jatkunut syksyllä 2020. Tukikauden ehdotetaan päättyvän lokakuun loppuun, koska yritysten liikevaihtotiedot lokakuulta saadaan joulukuun aikana ja näin haku saataisiin käynnistettyä ennen vuoden loppua 2020. Tietoja yrityksen tukikauden liikevaihtotiedoista tarvitaan tukikelpoisuuden ja tuen suuruuden määrittämiseen. Lisäksi momentissa tarkennettaisiin, että kustannustuen myöntäminen tapahtuu valtion talousarvion antamissa rajoissa.

Kesällä 2020 suurien yleisötapahtumien järjestäminen oli kielletty ja epidemiatilanteen yhä huonontuessa lokakuussa esimerkiksi ravintoloiden aukioloaikoja on jouduttu rajoittamaan. Kevään kokemuksen perusteella COVID-19 -pandemian vaikutukset yrityksille johtuvat pääasiassa kuitenkin muista syistä kuin valtion rajoituksista ja suosituksista. Vaikka tautitapausten lukumäärä laski kesällä 2020 huomattavasti osa yrityksistä on siitä huolimatta menettänyt merkittävän osan liikevaihdostaan. Toisin kuin ensimmäisen kustannustuen haun aikaan, yrityksillä on ollut enemmän aikaa sopeuttaa kustannuksia ja toimintaansa.

Ensimmäisen kohdan mukaisesti edellytettäisiin, että yrityksen päätoimiala kuuluu tukikauden ensimmäisenä päivänä tuen piiriin, sen mukaan mitä 3 §:ssä kustannustuen piiriin kuuluvista toimialoista säädetään. Periaate pysyisi samana kuin kustannustuen ensimmäisen vaiheen haussa, mutta kohtaa tarkennettaisiin tukikauden muutosta vastaavasti.

Toisessa kohdassa esitetty tukikauden liikevaihdon laskun raja pysyisi samana kuin aiemmin, mutta vaihtoehtoisesta tukikauteen ajoittuvasta ajankohdasta luovuttaisiin ja viitattaisiin keskimääräiseen kuukausikohtaiseen liikevaihtoon. Liikevaihdon lasku todettaisiin Verohallinnolle annetuista arvonlisävero-ilmoituksista kuten aiemminkin. Tuen perusteena olevat kesäkuun ja lokakuun välisen ajanjakson myyntitiedot sekä vertailuajankohdan myyntitiedot saadaan lähtökohtaisesti Verohallinnon Valtiokonttorille toimittamista tiedoista.

Esityksessä esitetään, että aiemmin kolmannessa kohdassa mainittu 20 000 euron liikevaihtoraja poistettaisiin. Tämä ehdotettu muutos johtuu siitä, että 20 000 euron liikevaihtoraja on suurelta osin päällekkäinen tuen alarajan kanssa. Tuen ensimmäisessä vaiheessa (1.7.2020 –31.8.2020) oli hakijoita, jolle myönnettävän kustannustuen määrä olisi ylittänyt alarajan, mutta joiden vertailukauden liikevaihto ei ylittänyt liikevaihtorajaa. Näin ollen yritykselle ei voitu myöntää kustannustukea. Tällaisia hakijoita ensimmäisessä vaiheessa 83 ja näille yrityksille maksettu tukisumma olisi ollut noin 500 000 euroa, eli noin 0.5% koko kustannustuen tukisummasta. Nyt ehdotetuin muutoksin liikevaihtorajan poistaminen kasvattaisi laskelmien mukaan tukeen oikeutettujen yritysten lukumäärää arviolta noin 1500 yrityksellä ja näiden yrityksille myönnettävän kustannustuen yhteissumma olisi noin 9 miljoonaa euroa.

Muilta osin 1 momenttiin tehtäisiin eräitä teknisluontoisia tarkennuksia, mutta siihen ei ehdotettaisi muita sisällöllisiä muutoksia.

Toinen momentti ehdotettaisiin selkeyden vuoksi siirrettäväksi 3 §:n 3 momentiksi. Siten 3 §:ssä käsiteltäisiin kustannustuen toimialarajaus yhtenä selkeänä asiakokonaisuutena.

3 §. Kustannustuen piiriin kuuluvat toimialat ja yritykset. *Pykälän otsikko* ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan tarkemmin pykälän sisältöä, kun 2 §:n 2 momenttia vastaava säännös lisätään 3 §:n uudeksi 3 momentiksi. Pykälässä säädetään kustannustuen piiriin kuuluvista toimialoista sekä yrityksistä. Toimialoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lakia täydentävässä erikseen annettavassa valtioneuvoston asetuksessa on lueteltuna ne toimialat, joiden tukikauden liikevaihto vertailukauden liikevaihtoon verrattuna on vähintään 10 prosenttia pienempi. Mikäli yrityksen verottajalle ilmoitettu päätoimiala ei ole kyseisessä toimialaluettelossa, yritys voi hakea kustannustukea osoittamalla hakemuksessaan ne erityisen painavat COVID-19 -pandemiaan liittyvät syyt, joiden vuoksi yrityksen tilanne poikkeaa toimialan yleisestä tilanteesta.

Pykälän *ensimmäistä momenttia* tarkennettaisiin toimialan liikevaihdon ja vertailukauden täsmentämisen osalta. Toimialan liikevaihdon vertailukaudeksi määritettäisiin tukikautta vastaava ajankohta vuonna 2019. Ehdotettu tukikauden ja vertailukauden sijoittuminen kalenterivuonna samaan ajankohtaan mahdollistaa liikevaihdon vertailukelpoisuuden ja poistaa liiketoiminnan mahdollisen kausivaihtelun vaikutuksen liikevaihtoon. Viiden kuukauden pituinen vertailukausi vähentää liikevaihdon kuukausitasoista satunnaisvaihtelua. Toimialan liikevaihdon muutosta arvioitaisiin toimialojen yritysten liikevaihdon muutoksen keskiarvon sijaan muutoksen mediaanilla. Mediaani lasketaan niin, että jokaiselle toimialalla toimivalle yritykselle, joka on ilmoittanut liikevaihtonsa sekä vertailukautena että tukikautena, lasketaan liikevaihdon muutos vertailukaudesta tukikauteen. Yritykset laitetaan jonoon pienimmästä liikevaihdon muutoksesta suurimpaan ja valitaan keskimäinen yritys. Tämän yrityksen liikevaihdon muutos on toimialan yritysten liikevaihdon muutoksen mediaani. Liikevaihdon muutoksen mediaani on keskiarvoa vähemmän herkkä yksittäisten yritysten suurille liikevaihdon muutoksille. Mediaanin käyttämisen keskiarvon sijaan ei arvioida vaikuttavan merkittävästi tuen kustannuksiin tai tuen saajien määrään, mutta se vaikuttaa tukeen oikeutettuihin toimialoihin. Vaikutus toimialoihin riippuu tukikauden liikevaihtoista, joista saadaan tiedot Verohallinnolta joulukuun 2020 puolivälissä.

Pykälän *toiseen momenttiin* ei ehdotettaisi muutoksia.

Pykälään ehdotettaisiin lisättäväksi uusi *kolmas momentti*, joka vastaisi hieman muutettuna aiempaa 2 §:n toista momenttia. Uuden kolmannen momentin mukaan kustannustukea voitaisiin myöntää myös yritykselle, jonka toimialaa ei ole mainittu valtioneuvoston asetuksessa, jos yritys osoittaa, että sen liikevaihto on alentunut 2 § 1 momentin 2 kohdassa säädetyn mukaisesti ja että se johtuu erityisen painavista COVID-19 -pandemiaan liittyvistä syistä ja muut lainmukaiset edellytykset kustannustukeen täyttyvät. Yrityksen tulee selkeästi tällaisessa tapauksessa osoittaa, että liikevaihdon lasku liittyy nimenomaan COVID-19 -pandemiaan eikä esimerkiksi yrityksen normaaliin kausivaihteluun tai muuhun COVID-19 -pandemiasta riippumattomaan syyhyn, kuten yrityksen tuotteiden tai palveluiden yleisestä markkinatilanteesta johtuvaan kysynnän vähenemiseen esimerkiksi ns. auringonlaskutoimialoilla eli toimialoilla, joilla tuotteiden ja palveluiden kysyntä on vähentynyt jo pidemmän aikaa. Kustannustukea koskevassa eduskuntakäsittelyssä on säännöksen soveltamisen edellytyksenä pidetty vielä julkisoikeudellista rajoitusta tai kirjallista määräystä, jonka johdosta elinkeinon harjoittaminen on vaikeutunut (TaVM 14/2020 vp). Rajoitukseen vetoavan yrityksen tulee hakemuksessaan selvittää tarkemmat tiedot rajoituksesta. Näitä tietoja ovat ainakin rajoituksen antaja, rajoituksen kestoaika, rajoituksen alueellinen ulottuvuus ja vaikutus yrityksen liikevaihtoon.

Valtiokonttori antaa lain 8 §:n mukaisesti ratkaisun hakemukseen ja myöntää tuen, mikäli lain mukaiset edellytykset kustannustukeen muutoinkin täyttyvät.

4 §. Kustannustuen määräytymisperusteet. Pykälän *ensimmäiseen momenttiin* tehtäisiin seuraavat muutokset:

Ensimmäisessä kohdassa tarkennettaisiin tukikauden liikevaihdon määritelmän tarkoittavan yrityksen keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa 2§:n 1 momentissa määritellyltä tukikaudelta. Jos yrityksen tukikauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto on negatiivinen, se korvataan nolllalla.

Jos yrityksen liiketoiminta on kokonaan tai osittain muuta kuin arvonlisäverollista myyntiä, yritys ilmoittaa tiedon tukikauden myynnistä ja vertailukausien myynnistä hakemuksessa. Jollei yritys sovelle kuukausikohtaista menettelyä arvonlisäveroilmoittamisessaan, sen tulee todentaa liikevaihto muulla tavalla.

Vertailukauden liikevaihdon määritelmää *toisessa kohdassa* muutettaisiin vastaavasti. Selvyyden vuoksi määritelmä muutettaisiin vertailuajankohdasta vertailukaudeksi. Yrityksen liikevaihdon vertailukaudeksi määritettäisiin tukikautta vastaava ajankohta vuonna 2019, kuitenkin niin, että 1.5.2019 tai sen jälkeen perustetuille yrityksille liikevaihdon vertailujakso olisi 1.1.2020 – 28.2.2020. Tukikauden ja vertailukauden sijoittuminen kalenterivuonna samaan ajankohtaan mahdollistaa liikevaihdon vertailukelpoisuuden ja vähentää liiketoiminnan mahdollisen kausivaihtelun vaikutusta liikevaihtoon. Viiden kuukauden pituinen vertailukausi vähentää liikevaihdon kuukausitasoista satunnaisvaihtelua. Uusilla, 1.5.2019 tai sen jälkeen perustetuilla yrityksillä perustamisajankohtaa seuraavien lähimpien kuukausien liikevaihto on heikosti vertailukelpoinen vuotta myöhempään tilanteeseen. 1.1.2020 – 28.2.2020 on myöhäisin mahdollinen ajankohta uusien yritysten liikevaihdon vertailukaudelle ennen COVID-19 -pandemian vaikutusta. Jos yrityksen vertailukauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto on negatiivinen, kustannustuen määrä on nolla.

Kolmanteen kohtaan tehtäisiin eräitä teknisluontoisia tarkennuksia, ja lisättäisiin tuen piiriin toiminimiyrityksien palkkakulut ilmoituksensa mukaan. Palkkakustannukset korvattaisiin termillä palkkakulut, joka kuvastaa tarkemmin kohdassa 3 tarkoitettuja tulorekisteristä saatavia tietoja yrityksen maksamista suorista palkoista, pois lukien muun muassa henkilöstösivukulut sekä lomarahat- ja korvaukset. Toiminimiyrityksen yksityisnostoja ei ilmoiteta tulorekisteriin ja tämän vuoksi kustannustuen ensivaiheessa ei ole ollut mahdollista ottaa huomioon toiminimiyrityksien palkkatietoja kustannustuen määräytymisperusteena. Nyt ehdotettu muutos mahdollistaisi kustannustuen kohdentumisen myös toiminimellä toimivien yritysyrityksien palkkakuluihin ja siten edistäisi yritysmuotojen yhdenvertaista kohtelua kustannustukea myönnettäessä. Jos tässä kohdassa tarkoitettuihin kuluihin tulee muutoksia, yrityksen tulee ilmoittaa muutoksista viipymättä Valtiokonttorille, joka arvioi muutoksen vaikutuksen myönnettävyyden tukeen ja voi tehdä päätöksen tuen takaisinperinnästä sekä sen määrästä siten kuin valtionavustuslaissa säädetään.

Työvoimaa ulosvuokraavien yritysten osalta työntekijöiden palkkakulut otettaisiin huomioon ainoastaan yrityksessä työskentelevien henkilöiden palkkakulujen osalta. Työvoimavuokrausyrityksien työntekijöitä ovat ns. ulosvuokrattavat työntekijät sekä yrityksessä itsessään työskentelevät työntekijät. Ulosvuokrattaville työntekijöille maksetaan tyypillisesti palkkaa ainoastaan silloin, kun he ovat vuokralla ja tuottavat tuloa työvoimavuokrausyritykselle. Tästä syystä työvoimavuokrausyrityksen maksamat palkat eivät ole ulos vuokrattavien työntekijöiden palkkojen osalta vaikeasti sopeutettavia kustannuksia, vaan vertautuvat muiden yritysten ostoihin, jotka eivät ole korvattavia kustannuksia. Tästä syystä työvoimavuokrausyritysten palkkakustannuksista kustannustuen laskennassa otetaan huomioon ainoastaan työvoimavuokrausyrityksessä itsessään työskentelevien palkat, jotka työvoimavuokrausyritys ilmoittaa hakemuksessaan

Neljänteen kohtaan ehdotetaan säännöstä, jonka nojalla korvattavaksi tulisivat joustamattomat kulut ja menetykset liiketoiminnassa tukikaudella. Kyse on sellaisista eristä, joita ei voida sopeuttaa toiminnan volyymin vastaavalla tavalla. Yritysten on jatkuvasti huolehdittava omista

juoksevista velvoitteistaan, jotka eivät jousta myynnin vähentymisen suhteessa. Joustamattomien juoksevien erien sisältö voi yrityskohtaisesti olla hyvinkin erilainen. Tällaisiin kuluihin luettaisiin muun muassa vuokratulot ja muut kulut liiketoiminnassa käytettävästä omaisuudesta, laite- ja esinevuokrat, käyttöoikeuskorvaukset, lisenssimaksut ja välttämättömät vuokratyövoiman kulut. Jos tässä tarkoitettuihin kuluihin tulee muutoksia, yrityksen tulee ilmoittaa muutoksista viipymättä Valtiokonttorille, joka arvioi muutoksen vaikutuksen myönnettyyn tukeen ja voi tehdä päätöksen tuen takaisinperinnästä sekä sen määrästä siten kuin valtionavustuslaissa säädetään.

Arviointi perustettaisiin vaihtoehtokustannusajatteluun kysyen, mitkä ovat ne velvoitteet, joiden mukaiset suoritukset on tehtävä, vaikkei yrityksellä olisi myyntiä lainkaan. Yritys ei lähtökohtaisesti voi sopeuttaa näitä toiminnan supistumista vastaavasti, toisin kuin aine- ja tarvikemenoja ja palkkakustannuksia ja uusia investointejaan. Vaihtoehtokustannusajattelun mukaisesti ehdotetussa säännöksessä edellytetään asianomaiselta erältä nimenomaisesti myös lopullisuutta ja kohdistumista juuri tukikauteen.

Joustamattomuus ei sinällään ole sellainen absoluuttinen edellytys, etteikö sellaisiakin kuluja, jotka jossain määrin joustavat, voitaisi korvata – tällöin korvaus voidaan suorittaa ainoastaan siitä määrästä, joka ei ole toiminnan alentuneen volyymin johdosta joutanut. Hakijan tulee aina kyetä todentamaan, että kustannushyvityksen perustana olevat tukikauden kulut ovat lopullisia. Siten myöhemmin tukikauden jälkeen esimerkiksi alennuksena taikka muuna menon vähennyksenä hakijan hyväksi luettavia eritä ei voida lukea korvauserusteeseen. Näiden osalta, kuten muidenkin myöhemmin toteutuneissa muutoksissa, hakijalla on velvollisuus toimittaa tiedot todellisista tukikauden toteutuneista kuluista jälkikäteen tukimäärän oikaisemiseksi todellisuutta vastaavaksi. Lainkohdan tarkoittamia menetyksiä voivat olla esimerkiksi lopullisiksi osoittautuneet hakijan suorittamat ennakkomaksut. Ne voidaan lukea korvauserustaan todellisesta lopullisesta määrästä.

Esimerkki välttämättömistä vuokratyövoiman kuluista ovat sellaiset kulut, jotka vastaavat oman henkilökunnan suorittamia sellaisia toimia, jotka ovat välttämättömiä liiketoiminnan taikka liiketoimintavalmiuden ylläpitämiseksi. Muita kuin välttämättömiä vuokratyövoiman kuluja ei esitetä korvattaviksi. Edellä sanottu koskee myös liiketoiminnassa käytettävän omaisuuden välttämättömästä ylläpitämisestä aiheutuvia kustannuksia. Selontekovastuu edellytysten toteutumisesta olisi hakijalla, kuten muidenkin korvauserusteeseen luettavista eristä. Siinä tapauksessa, että tukikauden muina kuluina ilmoitettuihin eriin kohdistuu aiemmin myönnettyä kustannustukea, hakijan tulee ilmoittaa tästä. Tukea ei voi myöntää kustannuksiin, joihin on aikaisemmin myönnetty kustannustukea.

Viidenteen kohtaan ei ehdotettaisi tehtävän muutoksia. Euroopan komission päätöksestä SA.56995 johtuvan yrityskohtaisen ylärajan seuranta on edelleen välttämätöntä, lisäksi yritysten tulee yhä toimittaa tiedot mahdollisista korvauksista, jotka perustuvat yksityisiin COVID-19 –pandemiaan liittyviin vakuutuksiin.

Toisessa momentissa tarkennettaisiin, että määrittävä ajankohta on yrityksen perustamisajankohta, ei toiminnan aloittamisajankohta. Lisäksi tarkennettaisiin, mitkä yritykset kuuluisivat tässä momentissa säädetyn poikkeavan liikevaihdon vertailukauden piiriin.

5 §. Kustannustuen määrä. Pykälän *ensimmäiseen momenttiin* tehtäisiin teknisluontoisia selkiyttäviä muutoksia määritelmien ja huomioonotettavien kulujen osalta. Lisäksi täsmennettäisiin, että kustannustukea myönnettäessä otetaan huomioon 4 §:n 1 momentin kolmannessa ja neljännessä kohdassa mainitut palkka- ja muut kulut kuukausitasolla yhteensä enintään yrityk-

sen vertailukauden keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa vastaava summa. Momentissa täsmennettäisiin kustannustuen yrityskohtaisen enimmäismäärän olevan 500 000 euroa tukikaudella.

Toisessa momentissa esitettyyn kaavaan tehtäisiin edellä 4 §:n 1 momentissa esitettyjen muutosten mukaiset tarkennukset. Lisäksi poistettaisiin viittaus muista tuista johtuviin kustannustuesta tehtäviin vähennyksiin, koska aiempi kolmas momentti ehdotetaan poistettavan kokonaan.

Kolmas momentti nykyisessä muodossaan poistettaisiin kokonaan, uuteen kolmanteen momenttiin lisättäisiin selvytyksen vuoksi jo aiemminkin voimassa ollut velvoite ottaa kustannustukea myönnettäessä huomioon 1 §:ssä mainitusta Euroopan komission päätöksestä SA.56995 johtuva yrityskohtainen yläraja. Tätä asiaa on käsitelty myös 1 §:n perusteluissa. Näin kustannustuen määrässä otettaisiin jatkossakin huomioon COVID-19 –pandemian vaikutuksia lieventämään tarkoitettut tuet siltä osin, kuin niiden yhteissumma ylittäisi Euroopan komission päätöksestä SA.56995 johtuvan yrityskohtaisen ylärajan. Lisäksi todettaisiin aiemman mukaisesti, että kustannustukea myönnettäessä vähennetään toisessa momentissa esitetyn kaavan perusteella määräytyvästä kustannustuesta COVID-19 –pandemiaan liittyvä yksityisiin vakuutuksiin perustuva korvaus. Tämä sama vähennys tehtiin myös kustannustuen ensimmäisessä vaiheessa silloisen 5 §:n 3 momentin viidennen kohdan mukaisesti. Yrityksen tulee 7 §:n 2 momentin neljännen kohdan mukaisesti kustannustukea koskevassa hakemuksessaan toimittaa tieto mahdollisista yksityisiin vakuutuksiin perustuvista korvauksista.

Kustannustukea myönnettäessä aiemmin tehdyn COVID-19 – pandemian vaikutuksia lieventämään säädettyjen tukien ns. yhteensovittamisvelvoitteen poistamisen perusteluna on pandemian jatkumisesta johtuva yritysten tuen tarpeen kasvu ja kustannustuesta tehtävien kaksinkertaisten vähennysten välttäminen. Samaa kustannustuesta vähennettyä osuutta ei tulisi vähentää uudelleen samalta yritykseltä uudella tukikaudella. Muutoksen vaikutuksena kustannustukena myönnettävän tuen määrä kasvaa arviolta 50 miljoonaa euroa. Tämä arvio perustuu nykytiedoilla tehtyyn arviolaskelmaan siitä, jos myös toisella tukikaudella yhä vähennettäisiin aiemmin kustannustukilain 5 §:n kolmannessa momentissa määritetyt COVID-19 – pandemian lieventämään säädettyt tuet. Arvio on kuitenkin hyvin epävarma, koska tukeen oikeutettujen yritysten määrä perustuu osin tukikautta edeltävän ajanjakson tietoihin yritysten liikevaihdosta ja kustannuksista. Perustuen ensimmäisen hakukierroksen kokemuksiin, kaikki tukeen oikeutetut yritykset eivät tule todennäköisesti kustannustukea hakemaan. Kustannustuen ensimmäisellä tukijaksolla kaikkia yritysten ilmoittamia tukia vähennettiin 20 miljoonaa euroa haetuista tuista. ELY- ja Business Finland tukien osuus vähennyksestä oli 13 miljoonaa euroa. Tukien yhteensovittaminen saattoi vaikuttaa myös siihen, että osa yrityksistä jätti hakematta tukea, koska ei olisi sitä saanut yhteensovittamisen vuoksi.

7 §. Kustannustuen hakeminen. Pykälän *ensimmäiseen momenttiin* muutettaisiin hakukauden viimeiseksi päiväksi helmikuun 26 päivä 2021.

Toisen momentin ensimmäisessä kohdassa tarkennettaisiin viittausta 4 §:n 1 momentissa esitettyihin kustannustukea haettaessa huomioitaviin kuluihin.

Toisen momentin *kolmanteen kohtaan* tehtäisiin tekninen muutos, jonka perusteella nykyinen kohta kolme jaettaisiin kahdeksi erilliseksi kohdaksi, koska niissä käsitellään kahta sisällöllisesti eri asiaa.

14 §. Voimaantulo. Ehdotetaan, että laki tulee erillisen voimaantulosäännöksen nojalla voimaan 15.12.2020. Voimassaolevan lain voimaantuloa ei muuteta. Lailla jatkettaisiin voimassa

HE 205/2020 vp

olevan lain voimassaoloaika 30.6.2021 saakka, joka on myös 1 §:ssä mainitussa Euroopan komission päätöksessä SA.56995 annettu COVID-19 -pandemiaa koskevien lievennysten määräaika.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksen mukaan valtioneuvosto tulisi antamaan lain 3 §:n 2 momentissa säädetyn asetuksen-antovaltuuden nojalla asetuksen, jossa säädettäisiin laissa tarkoitetuista toimialoista.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 15.12.2020.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 seitsemänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Hallituksen esityksen tarkoitus

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annettua lakia (508/2020).

Kustannustuen ensimmäinen haku oli avoinna hakemuksille 31.8.2020 saakka. Hallitus linjasi neuvottelussaan 29.9.2020, että yrityksille tulisi avata uudelleen mahdollisuus hakea toimialasta riippumatonta kustannustukea, sillä COVID-19 -pandemian aiheuttama tilanne on edelleen syksyllä 2020 vaikea useille toimialoille. Kustannustuen jatkaminen mahdollistui Euroopan komission jatkettua 13.10.2020 antamallaan tiedonannolla (C(2020)7127 lopullinen) tilapäisten COVID-19 -pandemian takia joustavoitettujen valtioneukisääntöjen voimassaoloa 30.6.2021 saakka.

Kustannustuki on ainoa eri toimialoilla toimiville yrityksille, COVID-19 -pandemian aiheuttamaan liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi suunnattu tuki.

Esityksen mukaan yritysten määräaikaisen kustannustuen myöntämistä voitaisiin laissa mainitun edellytyksin jatkaa Suomessa toimiville yrityksille. Lain tavoitteena on yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen COVID-19 -pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa sekä lisäajan järjestäminen yrityksille toiminnan ja kustannusten sopeuttamiseen COVID-19 -pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyttyä ja tartunta-aaltojen palattua.

Laissa tarkennettaisiin kustannustuen myöntämisen ja kohdentamisen kriteerejä, tuettaviksi hyväksyttäviä kustannuksia, tukikautta ja liikevaihdon vertailukautta koskevia säännöksiä.

Lain mukainen kustannustuen hakukausi alkaisi joulukuussa lain voimaantulon jälkeen, ja päättyisi 26 päivänä helmikuuta 2021. Esitys liittyy valtion vuoden 2020 seitsemänteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lain soveltamisala – yhdenvertaisuus

Ehdotetut muutokset koskevat periaatteessa kaikkia yrityksiä ja sitä kautta myös sellaisia yrityksiä, joiden yhteys luonnollisen henkilön oikeusasemaan on hyvin välitön, minkä vuoksi lakiehdotukseen otetut tuen piirin kuluja toimialoja ja tukeen oikeutettuja yrityksiä koskevat rajaavat säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain 6 §:n kannalta.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä perusoikeuksien rajoittaminen tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä on katsottu mahdolliseksi, jos rajoittamiselle on hyväksyttävät perusteet ja rajoitukset ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, lailla säädettyjä ja tarkkarajaisia (esim PeVL 3/2013 vp, s.3, PeVL 38/2013 vp, s. 4-5, PeVL 16/2013 vp, s. 2/I, PeVL 8/2013 vp, s. 3/I)

Tukimalli – toimiala- ja yrityskohtaiset rajaukset

Kustannustuki on tarkoitettu yrityksille, joiden liikevaihto on pudonnut merkittävästi COVID-19 -pandemian vuoksi ja joilla on siitä johtuvia vaikeasti sopeutettavia tukikauteen kohdistuvia palkka- ja muita kuluja. Hallituksen linjauksen mukaan tuen tarve ja määrä arvioidaan epidemian ja sen torjumisen aiheuttaman liikevaihdon äkillisen menetyksen perusteella. Myös liiketoimintaa harjoittavat säätiöt ja yhdistykset olisivat tuen piirissä.

Kustannustukea haetaan sähköisesti Valtiokonttorista.

Esityksessä käytettävä laskentamalli on pääperiaatteiltaan sama kuin laissa vahvistettu. Kustannustuen laskennassa kiinteiden kustannusten sijaan käytettäisiin laajemmin määriteltyjä, joustamattomia liiketoiminnan kuluja ja menetyksiä (tukikauden muut kulut), jotka yritys osoittaa hakemuksessaan. Lisäksi huomioitaisiin tukikauden palkkakulut tukikaudelta.

Kustannustukea voisivat hakea kaikki yritykset. Yritykset, joiden päätoimiala kuuluisi tukikauden ensimmäisenä päivänä toimialalle, jonka tukikauden liikevaihto vertailukauden liikevaihtoon verrattuna on vähintään 10 prosenttia pienempi, täyttäisivät kustannustuen myöntämisen ensimmäisen yleisen edellytyksen. Vertailussa käytettäisiin toimialan yritysten liikevaihdon muutoksen mediaania, ja vertailukaudella tarkoitettaisiin tukikautta vastaavaa ajanjaksoa 2019. Toimialoista laadittaisiin luettelo valtioneuvoston asetukseen, kuten ensimmäisellä hakukieroksella.

Mikäli yrityksen toimialaa ei ole mainittu valtioneuvoston asetuksessa, yritykselle voitaisiin tästä huolimatta myöntää kustannustukea, jos yritys osoittaa erityisen painavia COVID-19 -pandemiaan liittyviä syitä liikevaihdon laskulle ja muut tuen myöntämisen edellytykset täytyvät.

Kustannustukea voi hakea, vaikka yritys olisi jo saanut muita suoria COVID-19 -pandemian seurauksia lieventämään tarkoitettuja tukia. Kustannustuen enimmäismääränä olisi 500 000 euroa yritystä kohden, ottaen kuitenkin Euroopan komission päätöksessä mainitun samaan puiteohjelmaan liittyvien tukien yrityskohtaisen ylärajan.

Yrityksen määritelmään, ja kustannustuen piiriin kuuluisivat myös liiketoimintaa harjoittavat säätiöt ja yhdistykset. Kustannustukea eivät voi saada yritykset, jotka ovat olleet EU:n valtiontukisääntelyn tarkoittamissa taloudellisissa vaikeuksissa 31.12.2019, jotka ovat laiminlyöneet verovelvoitteensa tai jotka ovat konkurssissa.

HE 205/2020 vp

Kustannustukea on voitu hakemuksesta myöntää myös Ahvenanmaalla toimiville yrityksille. Elinkeinotoiminta ja siihen liittyvät tuet kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 § 22 kohdan nojalla maakunnan lainsäädäntövaltaan. Kustannustukea koskevaa lakia säädettyäessä koko valtakunnassa, mukaan lukien Ahvenanmaalla, vallitsivat valtioneuvoston ja tasavallan presidentin yhteistoiminnassa 16.3.2020 toteamat poikkeusolot. Poikkeusolot eivät tätä esitystä valmistellessa ole voimassa, mutta COVID-19 -pandemian vaikutukset yritystoimintaan ovat kaikilla alueilla vakavat. Esityksessä ehdotetaan kustannustuen soveltamista jatkossakin Ahvenanmaalla toimiviin yrityksiin.

Ensimmäisellä hakukierroksella Valtiokonttori teki tukipäätöksen pääasiassa yritysten hakemusten ja Verohallinnon yritysten liiketaloudellista asemaa koskevien tietojen perusteella. Kustannustukiasetuksessa (509/2020, 552/2020) on määritelty tukeen oikeutetut toimialat.

Kustannustukea varten valtion IV lisätalousarviossa myönnettiin 300 miljoonaa euroa. Tuen arvioitua vähäisemmän kysynnän vuoksi määrärahaa on vähennetty yhteensä 30 miljoonalla hallituksen V lisätalousarvioesityksessä. Hakuaika oli 7.7.2020– 31.8.2020. Käsitellyssä oli 19.10.2020 enää 50 hakemusta. Valtiokonttori on myöntänyt tukea 16.10.2020 mennessä 3605 yritykselle yhteensä noin 126 miljoonaa euroa. Hakemuksia on tullut yhteensä 12 875, mikä on lain valmisteluvaiheessa arvioitua huomattavasti vähemmän. Tukea hakeneista yrityksistä 28 % on saanut myönteisen päätöksen.

Pienillä yrityksillä hylkäysten osuus on suurin, noin 76 %. Hylkäysten yleisin syy on maksettavan tukisumman jääminen alle 2000 euron. Hakemuksista suurin osa (84 %) on tullut pieniltä, alle 10 hlön yrityksiltä. 10-49 hlön yrityksiltä 12 %, 50-249 hlön yrityksiltä 3 %. Myönnetystä tuesta 62 % on kohdistunut pk-yrityksille (10– 249 hlöä), 21 % mikroyrityksille (alle 10 hlöä) ja 17 % suurille (yli 250 hlöä) yrityksille. Toimialoista suurimpia tuen saajia ovat olleet majointus-, tukku- ja vähittäiskauppa, urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut, työllistämistoiminta sekä maaliikenne ja putkijohtokuljetus.

Valtiokonttorin raportoimien (www.valtiokonttori.fi/kustannustuki) tietojen perusteella on voitu todeta, että kaikki potentiaaliset tuen saajat eivät ole hakeneet tukea, ja osalle tukea hakeneista säädetty tuen rajat (minimituki 2000 € ja liikevaihdon minimi 20 000 €) ovat muodostuneet esteeksi saada tukea. Kolmas huomioon otettava tilanne liittyi siihen, että kaikkia kiinteitä kustannuksia ei ole pystytty ottamaan huomioon tukea määritettäessä.

Nyt ehdotettavilla tarkennuksilla arvioidaan tuen tavoittavan kattavammin COVID-19 -pandemian pitkittymisen vuoksi eri tavoin vaikeuksiin joutuneita yrityksiä ja muita liiketaloudellisen toiminnan harjoittajia.

Tukikausi ehdotetaan alkavaksi ensimmäisen kierroksen tukikauden päättymisestä eli 1.6.2020 ja jatkuvat 31.10.2020 saakka. Tukikauden pituus tavoittaa eri toimialat ja eri tavoin toimivat yritykset.

Tuen liikevaihtoa koskeneen alarajan poistaminen tarkoittaa sitä, että suurempi osa yksinyrittäjiä ja pienyrityksiä voi kuulua tuen piiriin.

Kiinteiden kustannusten määritelmän muuttaminen tukikauteen kohdistuviksi palkka- ja muiksi lopullisesti muodostuneiksi kuluiksi vastaa paremmin yrityksiltä saatua tarkempaa tietoa vaikeasti sopeutettavista kustannuksista.

HE 205/2020 vp

Hallituksen esitys perustuu tietoihin yritysten tilanteesta kesä-elokuussa sekä siihen, että COVID-19 -pandemian uusi aalto Suomessa alkoi vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin lokakuun alusta alkaen voimakkaammin. Tarkemmat arviot voidaan tehdä vasta hieman ennen hakukauden alkua joulukuun puolen välin jälkeen. Syyskuun arvonlisäverotiedot saadaan käyttöön marraskuun puolivälissä ja tukikauden viimeisen kuukauden, lokakuun, arvonlisäverotiedot, ovat käytössä joulukuun puolivälissä. Näiden tietojen perusteella hallitus tulee viimeistelemään asetuksen toimialaluettelon.

Henkilötietojen suoja

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta (91/2020 vp) on käsitelty kustannustukeen liittyviä kysymyksiä henkilötietojen suojasta. Henkilötietojen suojaan liittyviin käytäntöihin ei ole tulossa muutoksia.

Edellä mainituilla perusteilla hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yritysten määräaikaisesta kustannustuesta (508/2020) annetun lain 1–5, 7 ja 14 § seuraavasti:

1 §

Sovellettamisala

Tässä laissa säädetään sellaisesta Suomessa toimiville yrityksille COVID-19 -pandemian aiheuttamasta liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävästä määräaikaisesta valtiontuesta, jonka Euroopan komissio on päätöksellään SA.56995 hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (*kustannustuki*).

Lakia ei sovelleta maatalouden alkutuotannon, kalatalouden eikä vesiviljelyalan yritystoimintaan. Lakia sovelletaan kuitenkin sellaiseen maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävään tukeen, jota ei siirretä osittain tai kokonaan alkutuottajille ja jonka määrää ei vahvisteta alkutuottajilta ostettujen tuotteiden tai asianomaisten yritysten markkinoille saattamien tuotteiden hinnan tai määrän perusteella.

Kustannustukeen ja Valtiokonttorin toimintaan sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001).

2 §

Kustannustuen myöntämisen yleiset edellytykset

Valtiokonttori voi myöntää valtion talousarvion rajoissa yritykselle hakemuksesta kustannustukea 1 päivän kesäkuuta 2020 ja 31 päivän lokakuuta 2020 väliseltä ajalta (*tukikausi*), jos:

1) yrityksen päätoimiala tukikauden ensimmäisenä päivänä kuuluu tuen piiriin 3 §:ssä säädetyn mukaisesti;

2) yrityksen tukikauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto on yli 30 prosenttia pienempi kuin 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun vertailukauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto;

3) yrityksen 5 §:ssä säädetyn mukaisesti laskettu kustannustuki on vähintään 2 000 euroa; ja

4) yritystä ei koske mikään 6 §:ssä säädetyistä kustannustuen myöntämisen esteistä.

3 §

Kustannustuen piiriin kuuluvat toimialat ja yritykset

HE 205/2020 vp

Kustannustuen piiriin kuuluvat ne toimialat, joilla toimivien yritysten tukikauden liikevaihto on vähintään 10 prosenttia pienempi kuin vertailukauden liikevaihto. Vertailussa käytetään toimialan yritysten liikevaihdon muutoksen mediaania. Vertailukausi on tukikautta vastaava ajanjakso 2019.

Valtioneuvoston asetuksella nimetään toimialat, jotka 1 momentin mukaan kuuluvat kustannustuen piiriin.

Kustannustukea voidaan myöntää myös yritykselle, joka täyttää tässä laissa säädetty edellytykset, mutta jonka toimialaa ei ole nimetty 2 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa, jos yritys hakemuksessaan osoittaa, että sen liikevaihto on laskenut 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn mukaisesti ja liikevaihdon lasku johtuu erityisen painavista COVID-19 –pandemiaan liittyvistä syistä.

4 §

Kustannustuen määräytymisperusteet

Yritykselle voidaan myöntää kustannustuki tukikaudelta 5 §:ssä säädetyn kaavan mukaisesti seuraavien tekijöiden perusteella:

1) yrityksen keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto tukikaudelta yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten tai näiden puuttuessa oman ilmoituksen mukaan (*tukikauden liikevaihto*);

2) yrityksen vertailukauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan tai näiden puuttuessa oman ilmoituksen mukaan (*vertailukauden liikevaihto*);

3) yrityksen tukikaudelta maksetut yrityksen työntekijöiden palkkakulut tulorekisterin tietojen mukaan, ja toiminimiyrityksen palkkakulut oman ilmoituksen mukaan (*tukikauden palkkakulut*);

4) yrityksen sellaiset tukikauteen kohdistuvat yrityksen perustellusti osoittamat joustamattomat liiketoiminnan kulut ja menetykset (*tukikauden muut kulut*), jotka ovat lopullisia ja joihin ei ole aiemmin myönnetty kustannustukea; ja

5) yritykselle myönnettyt muut 1 §:ssä mainitun Euroopan komission päätöksen SA.56995 mukaiset tuet ja COVID-19 -pandemian liittyvät vakuutuskorvaukset.

Jos yritys on perustettu 1 päivänä toukokuuta 2019 tai sen jälkeen, vertailukauden liikevaihtona pidetään yrityksen keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa 1 päivästä tammikuuta 2020 29 päivään helmikuuta 2020 yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan.

5 §

Kustannustuen määrä

Kustannustukea myönnettäessä tuen määrä lasketaan tukikaudelta 2 momentissa säädetyn kaavan mukaisesti. Myönnettävä kustannustuki tukikaudelta voi olla enintään 500 000 euroa yritystä kohti. Kustannustukea myönnettäessä kuluja otetaan huomioon kuukausitasolla yhteensä enintään yrityksen vertailukauden keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa vastaava summa.

Kustannustuen määrä ennen 1 momentissa säädetyn enimmäismäärän huomioon ottamista lasketaan seuraavalla kaavalla:

HE 205/2020 vp

$$\text{määrä} = \left(\frac{\text{vertailukauden liikevaihto} - \text{tukikauden liikevaihto}}{\text{vertailukauden liikevaihto}} - 0,3 \right) \times (\text{tukikauden muut kulut} + \text{tukikauden palkkakulut})$$

Tukea myönnettäessä otetaan huomioon ettei 1 §:ssä mainitun Euroopan komission päätöksen SA.56995 mukainen tukien yritysکوhtainen enimmäismäärä ylity. Lisäksi kustannustukea myönnettäessä vähennetään 2 momentin perusteella määräytyvästä kustannustuesta 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut COVID-19 –pandemiaan liittyvät vakuutuskorvaukset.

7 §

Kustannustuen hakeminen

Hakemus tuen saamiseksi tulee tehdä Valtiokonttorille viimeistään 26 päivänä helmikuuta 2021.

Yrityksen on hakemuksessaan annettava tuen myöntämiseksi ja maksamiseksi välttämättömät tiedot ja selvitykset tukikaudelta. Yrityksen on esitettävä hakemuksessaan tuen käsittelemiseksi riittävät tiedot:

- 1) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuista kuluista;
- 2) yritykselle jo myönnettyistä valtion tuista;
- 3) mahdollisista korvauksista, jotka perustuvat yksityisiin vakuutuksiin; sekä
- 4) siitä, että yrityksellä ei ole 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja taloudellisia vaikeuksia.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2020 ja on voimassa 30 päivään kesäkuuta 2021.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 29.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

HE 205/2020 vp

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

Laki

yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yritysten määräaikaisesta kustannustuesta (508/2020) annetun lain 1–5, 7 ja 14 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään sellaisesta Suomessa toimiville yrityksille COVID19-pandemian aiheuttamasta liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävästä määräaikaisesta valtiontuesta, jonka Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (*kustannustuki*).

Lakia ei sovelleta maatalouden alkutuotannon, kalatalouden sekä vesiviljelyalan yritystoimintaan. Lakia sovelletaan kuitenkin sellaiseen maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävään tukeen, jota ei siirretä osittain tai kokonaan alkutuottajille ja jonka määrää ei vahvisteta alkutuottajilta ostettujen tuotteiden tai asianomaisten yritysten markkinoille saatamien tuotteiden hinnan tai määrän perusteella.

Kustannustukeen ja Valtiokonttorin toimintaan sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001).

2 §

Kustannustuen myöntämisen yleiset edellytykset

Ehdotus

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään sellaisesta Suomessa toimiville yrityksille COVID-19 -pandemian aiheuttamasta liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi myönnettävästä määräaikaisesta valtiontuesta, jonka Euroopan komissio on päätöksellään SA.56995 hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (*kustannustuki*).

Lakia ei sovelleta maatalouden alkutuotannon, kalatalouden eikä vesiviljelyalan yritystoimintaan. Lakia sovelletaan kuitenkin sellaiseen maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävään tukeen, jota ei siirretä osittain tai kokonaan alkutuottajille ja jonka määrää ei vahvisteta alkutuottajilta ostettujen tuotteiden tai asianomaisten yritysten markkinoille saatamien tuotteiden hinnan tai määrän perusteella.

Kustannustukeen ja Valtiokonttorin toimintaan sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001).

2 §

Kustannustuen myöntämisen yleiset edellytykset

Voimassa oleva laki

Valtiokonttori voi myöntää yritykselle hakemuksesta kustannustukea 1 päivän huhtikuuta ja 31 päivän toukokuuta 2020 väliseltä ajalta (*tukikausi*), jos:

1) yrityksen päätoimiala 1 päivänä huhtikuuta 2020 kuuluu tuen piiriin;

2) yrityksen *huhtikuun tai* tukikauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto on yli 30 prosenttia pienempi kuin vertailuajankohdan keskimääräinen liikevaihto;

3) yrityksen vertailuajankohdan liikevaihto on ollut vähintään 20 000 euroa;

4) yrityksen 5 §:n mukainen kustannustuki on vähintään 2 000 euroa ja

5) yritystä ei koske mikään 6 §:ssä säädetystä kustannustuen myöntämisen esteistä.

Valtiokonttori voi yrityksen osoittamista erityisen painavista, COVID19-pandemiaan liittyvistä syistä poiketa 1 momentin 1 kohdasta.

3 §

Kustannustuen piiriin kuuluvat toimialat

Kustannustuen piiriin kuuluvat ne toimialat, joiden huhtikuun 2020 liikevaihto on vähintään 10 prosenttia pienempi kuin vertailuajankohdan keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto. Vertailuajankohdalla tarkoitetaan ajanjaksoa 1 päivästä maaliskuuta 30 päivään kesäkuuta 2019.

Valtioneuvoston asetuksella nimetään toimialat, jotka 1 momentin mukaan kuuluvat tuen piiriin.

Ehdotus

Valtiokonttori voi myöntää *valtion talousarvion rajoissa* yritykselle hakemuksesta kustannustukea 1 päivän *kesäkuuta 2020 ja* 31 päivän *lokakuuta 2020* väliseltä ajalta (*tukikausi*), jos:

1) yrityksen päätoimiala *tukikauden ensimmäisenä päivänä* kuuluu tuen piiriin 3 §:ssä säädetyn mukaisesti;

2) yrityksen *tukikauden* keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto on yli 30 prosenttia pienempi kuin 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun vertailukauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto;

3) yrityksen 5 §:ssä säädetyn mukaisesti laskettu kustannustuki on vähintään 2 000 euroa; ja

4) yritystä ei koske mikään 6 §:ssä säädetystä kustannustuen myöntämisen esteistä.

3 §

Kustannustuen piiriin kuuluvat toimialat ja yritykset

Kustannustuen piiriin kuuluvat ne toimialat, joilla toimivien yritysten tukikauden liikevaihto on vähintään 10 prosenttia pienempi kuin vertailukauden liikevaihto. *Vertailussa käytetään toimialan yritysten liikevaihdon muutoksen mediaania. Vertailukausi on tukikautta vastaava ajanjakso 2019.*

Valtioneuvoston asetuksella nimetään toimialat, jotka 1 momentin mukaan kuuluvat kustannustuen piiriin.

Kustannustukea voidaan myöntää myös yritykselle, joka täyttää tässä laissa säädetty edellytykset, mutta jonka toimialaa ei ole nimetty 2 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa, jos yritys hakemuksessaan osoittaa, että sen liikevaihto on laskenut 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn mukaisesti ja liikevaihdon lasku johtuu erityisen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

painavista COVID-19 -pandemiaan liittyvistä syistä.

4 §

Kustannustuen määräytymisperusteet

Yritykselle voidaan myöntää kustannustuki tukikaudelta 5 §:ssä säädetyn kaavan mukaisesti seuraavien tekijöiden perusteella:

1) yrityksen huhtikuun liikevaihto tai kuukausikohtainen liikevaihto *keskimäärin* tukikaudelta yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten tai näiden puuttuessa oman ilmoituksen mukaan (*tukikauden liikevaihto*);

2) yrityksen kuukausikohtainen liikevaihto *keskimäärin 1 päivästä maaliskuuta 30 päivään kesäkuuta 2019* yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan tai näiden puuttuessa oman ilmoituksen mukaan (*vertailuajankohdan liikevaihto*);

3) tukikaudelta maksetut yrityksen työntekijöiden palkkauskulut tulorekisterin tietojen mukaan (*tukikauden palkkauskulut*);

4) yrityksen ilmoittamat tukikauden kiinteät kulut (*tukikauden kiinteät kustannukset*), joihin luetaan vuokratulot ja muut kulut omassa käytössä olevasta kiinteistö-omaisuudesta, laite- ja esinevuokrat, käyttöoikeuskorvaukset sekä lisenssimaksut;

5) yritykselle myönnettyt muut Euroopan komission päätöksen (SA.56995(2020/N)) mukaiset tuet ja COVID19-pandemiaan liittyvät vakuutuskorvaukset.

Jos yritys on aloittanut toimintansa 1 päivänä maaliskuuta 2019 tai myöhemmin, vertailuajankohdan liikevaihtona pidetään yrityksen kuukausikohtaista liikevaihtoa keskimäärin 1 päivästä tammikuuta 29 päivään helmikuuta 2020 yrityksen tekemien arvonlisäilmoitusten mukaan.

5 §

4 §

Kustannustuen määräytymisperusteet

Yritykselle voidaan myöntää kustannustuki tukikaudelta 5 §:ssä säädetyn kaavan mukaisesti seuraavien tekijöiden perusteella:

1) yrityksen *keskimääräinen kuukausikohtainen* liikevaihto tukikaudelta yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten tai näiden puuttuessa oman ilmoituksen mukaan (*tukikauden liikevaihto*);

2) yrityksen *vertailukauden keskimääräinen kuukausikohtainen liikevaihto* yrityksen tekemien arvonlisäveroilmoitusten mukaan tai näiden puuttuessa oman ilmoituksen mukaan (*vertailukauden liikevaihto*);

3) *yrityksen* tukikaudelta maksetut yrityksen työntekijöiden palkkakulut tulorekisterin tietojen mukaan, ja *toiminimiyrittäjän palkkakulut* oman ilmoituksen mukaan (*tukikauden palkkakulut*);

4) yrityksen *sellaiset tukikauteen kohdistuvat yrityksen perustellusti osoittamat joustamattomat liiketoiminnan kulut ja menetykset (tukikauden **muut kulut**)*, jotka ovat lopullisia ja joihin ei ole aiemmin myönnetty kustannustukea; ja

5) yritykselle myönnettyt muut 1 §:ssä mainitun Euroopan komission päätöksen SA.56995 mukaiset tuet ja COVID-19 -pandemian liittyvät vakuutuskorvaukset.

Jos yritys on perustettu 1 päivänä toukokuuta 2019 tai sen jälkeen, vertailukauden liikevaihtona pidetään yrityksen *keskimääräistä* kuukausikohtaista liikevaihtoa 1 päivästä tammikuuta 2020 29 päivään helmikuuta 2020 yrityksen tekemien *arvonlisäveroilmoitusten* mukaan.

5 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Kustannustuen määrä

Kustannustukea myönnettäessä tuen määrä lasketaan tukikaudelta siten, että tämän pykälän 2 momentissa säädetyn laskelman osoittamasta määrästä vähennetään 3 momentissa säädetyllä tavalla muut yrityksen saamat, COVID19-pandemian vaikutusten lieventämiseen tarkoitetut tuet. Myönnettävä kustannustuki voi kuitenkin olla enintään 500 000 euroa yritystä kohti. Korvaukseen oikeuttavat kiinteät kustannukset eivät saa ylittää kuukausitasolla puolta yrityksen vertailukuukausien keskimääräisestä liikevaihdosta.

Kustannustuen määrä ennen 3 momentissa tehtäviä vähennyksiä lasketaan seuraavalla kaavalla, jossa liikevaihto tarkoittaa kyseisen ajankohdan keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa:

$$\text{määrä} = \frac{\text{vertailukauden liikevaihto} - \text{tukikauden liikevaihto}}{\text{vertailukauden liikevaihto}} \cdot 0,3 \cdot (\text{tukikauden kiinteät kustannukset} + \text{tukikauden palkkakulut})$$

Kustannustukea myönnettäessä otetaan 2 momentin perusteella määräytyvästä määrästä vähennyksenä huomioon:

1) kunnan 1 päivän huhtikuuta 2020 jälkeen myöntämä yksinyrittäjätuki ja muu COVID19-pandemian vaikutuksia lieventämään tarkoitettu tuki;

2) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten 7 päivästä huhtikuuta 31 päivään joulukuuta 2020 myöntämästä, COVID19-pandemian aiheuttamasta markkina- ja tuotantohäiriötilanteen tilanneanalyysiin ja kehittämistoimenpiteisiin tarkoitettua tuesta 70 prosenttia;

3) Business Finlandin 19 päivästä maaliskuuta 31 päivään joulukuuta 2020 myöntämästä, COVID19-pandemian aiheuttamasta markkina- ja tuotantohäiriötilanteen esiselvityksiin ja kehittämistoimenpiteisiin tarkoitettua tuesta 70 prosenttia;

4) ravitsemisyriyten uudelleentyyllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvitämisestä annetun lain (403/2020) mukaan myönnetty tuki, sekä

muu kuin 1–4 kohdassa tarkoitettu COVID19-pandemian vaikutuksia lieventämään

Kustannustuen määrä

Kustannustukea myönnettäessä tuen määrä lasketaan tukikaudelta 2 momentissa säädetyn kaavan mukaisesti. Myönnettävä kustannustuki tukikaudelta voi olla enintään 500 000 euroa yritystä kohti. Kustannustukea myönnettäessä kuluja otetaan huomioon kuukausitasolla yhteensä enintään yrityksen vertailukauden keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa vastaava summa.

Kustannustuen määrä ennen 1 momentissa säädetyn enimmäismäärän huomioon ottamista lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{määrä} = \left(\frac{\text{vertailukauden liikevaihto} - \text{tukikauden liikevaihto}}{\text{vertailukauden liikevaihto}} - 0,3 \right) \times (\text{tukikauden muut kulut} + \text{tukikauden palkkakulut})$$

Tukea myönnettäessä otetaan huomioon ettei 1 §:ssä mainitun Euroopan komission päätöksen SA.56995 mukainen tukien yrityskohtainen enimmäismäärä ylity. Lisäksi kustannustukea myönnettäessä vähennetään 2 momentin perusteella määräytyvästä kustannustuesta 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua COVID-19 –pandemiaan liittyvät vaikutuskorvaukset.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5) säädetty, valtion talousarviossa osoitettu tuki ja COVID19-pandemiaan liittyvä vakuutuskorvaus.

7 §

Kustannustuen hakeminen

Hakemus tuen saamiseksi tulee tehdä Valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä elokuuta 2020.

Yrityksen on hakemuksessaan annettava tuen myöntämiseksi ja maksamiseksi välttämättömät tiedot ja selvitykset *kultakin* tukikaudelta. Yrityksen on esitettävä hakemuksessaan tuen käsittelemiseksi riittävät tiedot:

1) tuen myöntämisen edellyttämistä kustannuksista;

2) jo myönnettyistä valtion tuista;

3) mahdollisista korvauksista, jotka perustuvat yksityisiin vakuutuksiin, sekä siitä, että sillä ei ole 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja taloudellisia vaikeuksia.

7 §

Kustannustuen hakeminen

Hakemus tuen saamiseksi tulee tehdä Valtiokonttorille viimeistään 26 päivänä helmikuuta 2021.

Yrityksen on hakemuksessaan annettava tuen myöntämiseksi ja maksamiseksi välttämättömät tiedot ja selvitykset tukikaudelta. Yrityksen on esitettävä hakemuksessaan tuen käsittelemiseksi riittävät tiedot:

1) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuista kuiluista;

2) yritykselle jo myönnettyistä valtion tuista;

3) mahdollisista korvauksista, jotka perustuvat yksityisiin vakuutuksiin; sekä

4) siitä, että yrityksellä ei ole 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja taloudellisia vaikeuksia.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2020 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020 asti.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2020 ja on voimassa 30 päivään kesäkuuta 2021.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
